

 **Laiškai
lietuviams**

liepa-rugp. / jūly-august 1988

PAGALIAU TURIME KARDINOLĄ	217	Red.
EVANGELIJA UGDO DVASINGUMĄ	219	Alfonsas Grauslys
KRISTAUS ASMENYBĖS KONTRASTAI	221	Kun. Jonas
ŽOLINĖS	224	Danutė Bindokienė
MYLĖKIME DARBU IR TIESA	225	Chiara Lubich
LAPKRITIS LIETUVOJE	226	A. Saulaitis, S.J.
IŠ ISTORINIŲ VERSMIŲ	230	Paulius Rabikauskas
ALKOHOLIS IR ŠEIMA	236	Konstancija Valiuškienė
POZITYVŪS REIŠKINIAI IŠEIVIJOS LIETUVIŲ TARPE. . .	243	Audra Kubiliūtė
TĖVYNĖJE	245	Gediminas Vakarīs
KNYGOS	247	Red.
KALBA	249	Juozas Vaišnys, S.J.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” METINĖ ŠVENTĖ	249	Red.
ATGARSIAI	250	Skaitytojai
TRUMPAI IŠ VISUR	251	Juoz. Pr.

Sis numeris iliustruotas Jono Tamulaičio nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” metinės šventės. Viršelio piešinys — Rasos Sutkutės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July / August, when bimonthly, for \$10.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

Laiškai lietuviams

religinės ir tautinės
kultūros žurnalas

1983 / LIEPA - RUGP. / JULY - AUGUST / VOL. XXXIX, NO. 7

PAGALIAU TURIME KARDINOLĄ!

Gegužės mėnesio 29 dieną visą lietuviškąjį pasaulį greitai apskriejo žinia: jau turime taip seniai lauktą kardinolą! Popiežius Jonas Paulius II, skirdamas 25 naujus kardinolus, neužmiršo ir Lietuvos — Kaišiadorių vyskupijos valdytoją vysk. Vincentą Sladkevičių paskyrė kardinolu. Įdomus ir dramatiškas yra vysk. Sladkevičiaus kelias iki kardinolo skrybėlės.

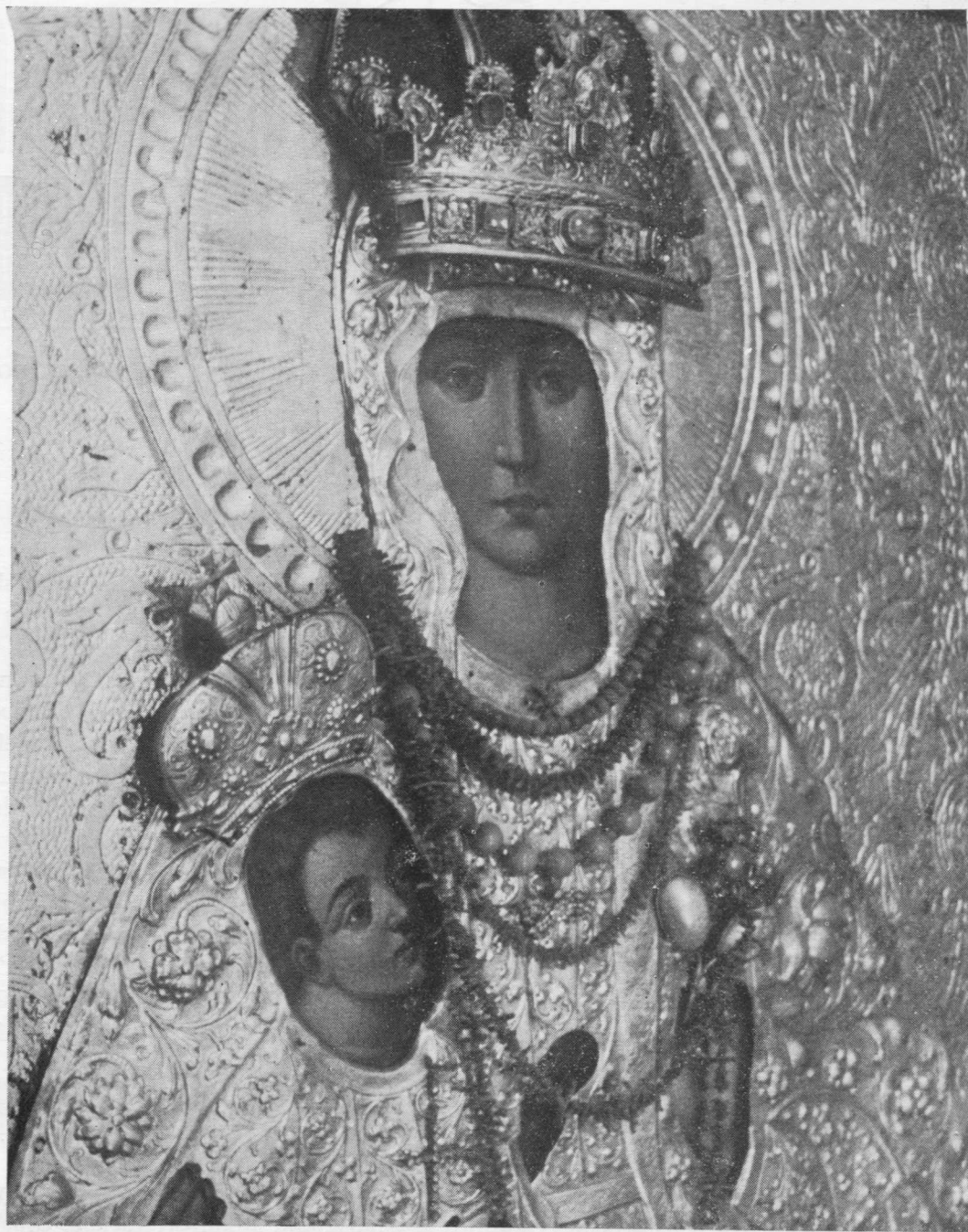
Baigęs Kauno jėzuitų gimnaziją ir kunigų seminariją, buvo išventintas kunigu 1944 m. kovo mėn. 25 d. Savo kunigišką darbą pradėjo Kaišiadorių vyskupijoje — buvo paskirtas Kietaviškių parapijos vikaru. Paskui kapelionavo Merkinės gimnazijoje, vikaravo Kuktiškėse ir 1948 m. buvo paskirtas Inturkės klebonu. 1952-1957 m. dėstė Naujojo Testamento egzagezę ir dogmatinę teologiją Kauno kunigų seminarijoje.

Kaišiadorių vyskupas Teofilus Matulionis, grįžęs iš Rusijos kalėjimų, 1957 m. prašė popiežių, kad kan. Vincentą Sladkevičių paskirtu vyskupu. Buvo manyta, kad su jo paskyrimu gal valdžia sutiks, nes jis buvo pamaldus, tylus, politikoje nedalyvaujantis kunigas, mokantis daug svetimų kalbų. Tačiau tuometinis Lietuvos kulto reikalų įgaliotinis J. Rugienius jokiū būdu nesutiko. Nekreipdamas į tai dėmesio, vysk. T. Matulionis 1957 m. Kalėdų naktį savo privačioje koplytėlėje kun. J. Sladkevičių konsekrovo vyskupu.

Naujam vyskupui valdžia Kaišiadorių vyskupijos valdyti neleido, bet nusiuntė į Nemunėlio Radviliškį Latvijos pasienyje, vėliau perkėlė į Pabiržę. Ištrėmimo jis išbuvo beveik 25 metus, negalėdamas eiti vyskupo pareigų.

Pagaliau 1982 m. liepos mėnesį, Maskvai sutikus, popiežius paskyrė vysk. Sladkevičių Kaišiadorių vyskupijos apaštališkuoju administratorium, o dabar ir kardinolu. Kardinolu jis paskirtas tą pačią dieną, kai Kauno arkikatedroje išventino 27 naujus kunigus.

Džiaugiamės ir meldžiamės už mūsų naująjį kardinolą, prašydami Viešpatį jam gausios palaimos.

Dievo Motinos paveikslas Trakų bažnyčios didžiajame altoriuje.

EVANGELIJA UGDO DVASINGUMĄ

ALFONSAS GRAUSLYS

3. CHARLES DE FOUCAULD IR MADELEINE DELBREL

Vienas didžiausių Jėzaus Kristaus ir jo Evangelijos mylėtojų bei vykdytojų — tai Charles de Foucauld (1858-1916). Aristokratų šeimos narys, karininkas, Maroko mokslinis tyrinėtojas, trapistas, Šventojoje Žemėje tarnas, kunigas, Sacharos atsiskyrėlis, musulmonų fanatikų nužudytas. Jis buvo Jėzaus Širdies Mažųjų Brolių ir Mažųjų Seserų vienuolijos steigėjas.

Prieš vykdamas į Maroką, jis buvo tolimas nuo krikščionybės ir jos dorovės. Šv. Augustino parapijos Paryžiuje kunigo Havelin įtakoje šis daugiau kaip 30 m. vyras atsiverčia. Jo nuotaikas po atsivertimo atskleidžia jo paties pasisakymas: *“Vos tik įtikėjau Dievo buvimą, supratau, kad negaliu niekam kitam gyventi, o tik Jam”*. Jo vienintelė svajonė — gyventi taip, kaip Jėzus Nazarete gyveno. Jis siekia aukščiausio pasiaukojimo, neturto; aštriausia trapistų vienuolija, į kurią buvo įstojęs, jam per turtinę... Pagyvenęs kaip darbininkas Šventoje Žemėje, tapęs kunigu, jis išvyksta į Sacharą, kad tenai gerumu ir dideliu pasiaukojimu musulmonams liudytų Kristų. Jo begalinę meilę Jėzui ir Evangelijai liudija tūkstančiai puslapių — tai jo studijos, užrašai, mintys Evangelijos temomis. Štai viena ištrauka: *“Leisk mums Evangeliją priimti. Pagal Evangeliją būsimė teisiami. Mė pagal kitą kurią bėt kurio dvasinio mokytojo knygą, bė pagal Jėzaus Evangeliją, pagal jo žodžius, pavyzdį, patarimus”*. Jo šūkis: *“Noriu visu savo gyvenimu balsiai pasauliui iššaukti Evangeliją”*. Ir tai jis nori kenčiantiems įrodyti heroiška meile. Šia heroiška meile kenčiantiems jis tegali įrodyti ir savo meilę Jėzui Kristui. Tų nuotaikų ir pasiryžimo pagrindą randame jo dienoraštyje: *“Manau, kad Evangelijoje nėra kitų žodžių, kurie man padarė didesnę ispūdį ir mano gyvenimą labiau pakeitė, kaip tie, kur sakoma, kad “ką darote ma-*

žiausiajam, tai man darote” (Mt 25,35-46).

Jo meilę Jėzui Kristui įrodo ne tik meilė Evangelijai apskritai, bet ypač tiems žodžiams, kuriuos pats Viešpats ištarė. Tuos žodžius ir sakinius jis atskirai surašo, temomis suskirsto ir savo elgesį jų šviesa nušviečia. Jis Evangelijos žodžių neskiedina, aiškinimais nesilpnina, tuos žodžius pažodžiui priima, visada savimi nepatenkintas, kad neužtenkamai tiksliai juos vykdo. Evangelija jam yra vienintelis gyvenimo vadovas, vienintelis veidrodis, į kurį žiūrėdamas, jis tvarko savo gyvenimą. Jo buvimo Saharoje vieta — tai visų keliaujančių musulmonų sustojimo vieta. Jo svajonė mirti tokia mirtimi, kaip ir jo Mylimasis. Ir tai įvyko. Jo užrašuose randame žodžius: *“Negalima šiame gyvenime apkabinti Jėzų, neapkabinant jo kryžiaus”*. Jo sekėjai — Jėzaus Širdies Mažieji Broliai ir Mažosios Seserys, kurie gyvena neturtingiausiose vietovėse, neturtingųjų sąlygomis, savo darbu duoną užsidirbdami. Norint pažinti jų įkūrėjo heroizmą, reikėtų paskaityti jo biografiją ir jo dienoraščių tomus, kurie vienas po kito paskučiausiu metu Prancūzijoje leidžiami. Šiuo metu jo vienuolių vadovas yra Tėvas René Voillaume, kurio labai dvasingos religinės knygos išidėmėtinos tiems, kurie domisi dvasinio gyvenimo ugdymu.

Galima priminti, kad filosofas J. Maritain keliolika paskutinių savo gyvenimo metų praleido Foucauld brolių tarpe Prancūzijoje ir ten mirė. Charles de Foucauld Mažųjų Seserų vienuolynas yra ir Čikagoje.

***

Madeleine (Magdalena) Delbrel, prancūzė, gimė 1904 m., o mirė 1964 m. spalio 13 d. Tėvai jos religiniu ugdymu nesirūpino, tačiau, pašalinių gerų įtakų veikiamą, ji, būdama 12 m. amžiaus, priima pirmąją Komuniją. Naujų nedorų įtakų lenkiama, ji, būdama 15 m. amžiaus, tampa netikinčia. Sulaukusi 20 metų, vėl pradeda melstis

ir atsiverčia, priskirdama ši dvasinį pasikeitimą maldai. Nuo to laiko per 40 metų, t.y. iki savo mirties, ji buvo susižavėjusi krikščionyste ir jos Evangelija. Prie jos entuziastingos meilės Evangelijai prisidėjo susipažinimas su kun. Lorenzo, kurs Evangelija gyveno, kuriam joje užrašyti žodžiai galiojo, tartum šiandien ištarti.

Pirma galvojusi stoti į karmeličių vienuoliją, Magdalena pasiruošia socialinės labdaros darbui ir 1933 m. apsigyvena Ivry mieste, kur vienoje parapijoje klebonavo kun. Lorenzo. Pradžioje trylika metų ji privačiai parapijoje dirbo socialinės neturtinųjų globos srityje, o septyniolika metų buvo Ivry miesto ir apylinkių vietinės savivaldybės tarnautoja.

Atvykusi į Ivry miestą, kurs buvo komunistų valdomas, ji rado ten tarp komunistų ir tikinčiųjų vykstantį karo stovį, kur tikintieji buvo pajuokiami, kunigai apmėtomai akmenimis. Prasidėjus II pasauliniam karui, 1939 m. ji mobilizuojama socialinei tarnybai. Ji šioje srityje puikiai atliko vadovavimo darbą. Komunistai tikėjosi ją komunizmui laimėti, tačiau Magdalena, nuo savo nusistatymų nenukrypdama, vien Dievui priklausydama, visus su meile aprūpindavo. Ji visur entuziastingai ir džiaugsmingai pasisako už krikščionybę. Dievas, Kristus, Bažnyčia jos sąmonėje neišjungiamai glaudžiai surišti. Jos Dievas — tai gyvas, veikiantis, mylintis Dievas. Jos supratimu, krikščionis negali iš gyvenimo šalintis, negyvenimiškai reikštis. Ji visur skelbia krikščionybės gyvenimiškumą. Anot jos, tikėti — tai kalbėti žodžiais ir gyvenimu į visus. Reikia žmonėms skelbti apie Kristų ir jo darbus. Žmonės turi žinoti, kad mes esame įsitikinę tuo, ką skelbiame. Kiekvienas, pagal Kristaus mokslą, turi būti sutinkamas kaip brolis, nežiūrint kokių pažiūrų jis bebūtų. Evangeliją reikia skelbti evangelišku būdu — broliškai. Norint pasaulį gelbėti, reikia nurodyti visa ko prasmę. Pats Dievo buvimas yra vienintelė didžiausia laimė. Turime taip elgtis, kad niekam nekiltų abejonių, jog Dievas mums yra vienintelė pilna gėrybė, o kiti gėriai yra geri tik dėl to,

kad iš Jo kyla. Dievo žodis turi mumyse tapti kūnu, ir mes neturime teisės nė vienos valandos tam žodžiui leisti miegoti, t.y. mumyse pasilikti neveikliu. Kas išleidžia į save veikti vieną Viešpaties žodį, tas apie Evangeliją daugiau sužino, negu tas, kurs ją abstrakčiai studijuoja. Evangelija mus kviečia susitikti su Dievu. Kas kalba "Tėve mūsų, kurs esi danguje", o gyvena kaip žemės vaikas, tas yra melagis. Visur už Jėzų Kristų pasisakydama, ji visus savo veiksmus remdavo, pagrįsdavo Kristaus žodžiais, tuo būdu visur ir visada skleisdama Evangeliją.

Toje jos veikloje dalyvavo dvi jos draugės, jos idėjų sekėjos ir bendradarbės. Vėliau, dar jai esant gyvai, jos sekėjų-bendradarbių skaičius pakilo iki penkiolikos. Panašios nuotaikos vedamos, jos vykdė socialinės globos darbą ir kitose vietovėse. Jai mirus, susidarė "Association des amis de Madlein Delbrel" (Magdalenos Delbrel draugų susibūrimas). 1957 m. ji parašė labai reikšmingą knygą "Ville marxiste, terre Mission" (Marksistinis miestas — misijų žemė). Kitos trys jos vardu išėjusios knygos yra sudarytos iš jos išlikusių užrašų, laiškų ir periodinėje spaudoje išspausdintų straipsnių.

Knygoje apie marksizmą ji nagrinėja ateistinio marksizmo psichologiją ir tas sunkenybes, kurias krikščionis, gyvendamas jų tarpe, sutinka. Visi krikščioniškos tiesos dėstymai jiems nieko nesako — jie tik susidomi krikščioniško gyvenimo apčiuopiamais faktais. Tačiau nedaug kas nusigręžia nuo komunizmo skleidžiamo ateizmo. Jos pastabos, išvados apie komunizmo ir krikščionybės santykius yra labai gyvenimiškos ir vertingos.

Gyvendama ir veikdama Ivry mieste, savo veikla tarp kenčiančiųjų ir entuziastingu bandymu Evangeliją liudyti savo gyvenimu ji buvo žinoma katalikų pasaulyje. Jos pasisakymai įvairiomis Prancūzijos katalikų gyvenimo problemomis buvo vertinami ir keliami spaudoje. Jos veikla domėjosi ir Pijus XII. Ji buvo gyvenime ir religinėje literatūroje vienintelė žinoma sąmo-

ninga krikščionė, kuri taip ilgai dirbo komunistų tarpe, kuri geriausiai pažino komunistų nuotaikas tikėjimo atžvilgiu ir, būdama jų įstaigų tarnautoja, paliko apie save geriausius įspūdžius. Jie tik gailėjosi, kad ji netapo komuniste.

Kol dar nėra parašytos jos biografijos, tol ši originali, žavinga asmenybė yra verta didesnio pažinimo iš knygų, kur surinkti jos straipsniai, užrašų mintys ir pasisakymai. Tokia knyga, kuri šiuo metu geriausiai jos dvasios pasaulį vaizduoja, yra "Nous autres, gens des rues" (Mes — žmonės gatvėse), Editions de Seuil, 1966. Ši knyga yra išversta į vokiečių kalbą ir pavadinta "Wir Nachbarn der Komunisten", Johannes Verlag, Einsiedeln 1975. Ją išvertė žinomas šveicarų teologas Hans Urs von Balthasar. Vertėjo įžangos žodyje pastebima, kad dėl ten dedamos medžiagos tirštumo M. Delbrel kūryba tegali būti išmąstant lėtai skaitoma.

Jos asmenybei pažinti gal dar labiau gali pasitarnauti "La joie de croire" (Džiaugsmas tikėti). Ją 1968 m. išleido Editions de Seuil leidykla. Atrodo, kad kitomis kalbomis ši knyga dar nepasirodė.

KRISTAUS ASMENYBĖS KONTRASTAI

KUN. JONAS

"Vargas, vargas man, esu per daug žmogus", aimanuodavo ne kartą šv. Pranciškus Salezietis. Jėzus Kristus, Dievas, buvo sykiu ir žmogus. "Mums apsireiškė žmoniškumas ir malonumas". Jei Kristuje nebūtų sušvitusi miela maloni žmogiškojo gerumo vizija, niekada nebūtume sužinoję, kokia gera gali būti žmogiškoji širdis ir koks geras Dievas.

Jėzus buvo toks žmogiškas, tokioje stebėtinoje sutartinėje su visa, kas mums yra giliausio, toks prieinamas ir atviras, kad ir vaikučiai lipte lipo prie jo; ir drauge toks didingas, kad net sinedrino nariai ne visada turėjo drąsos atlaikyti jo žvilgsnį.

Ypatingai Jėzus žavėjo paprastųjų žmonių minias. Motinos vargino jį, kad nors paliestų jų kūdikius. Raiši, akli, raupsuotieji, vargo ir skurdo prijaukintieji prie užgaulių ir paniekos; neturtėliai, elgetos, viešieji nusidėjėliai, vagys ir pasmerktieji, net dėl savo nupuolimų prieš save pačius apkartusieji ne tik nesibijojo jo žerinio skaistumo, bet veržte prie jo veržėsi, tartum naktį paklydę paukščių pulkai į viliojantį švyturį.

Niekas Jėzaus nesivaržė ir nevaicino. Petras jį tuojau kone monopolizavo sau. Sergantieji, jo artimieji, minios jautėsi jam tokie artimi, kad laikė jį tikrai savu. Ir jis leidosi paimamas, pasisavinamas. Tam jis ir atėjo į pasaulį — įsijungti į mūsų gyvenimo srovę, į mūsų psichologiją. Jis alko ir troško, kaip mes. Kaip mes, jis turėjo motiną ir ją mylėjo. Kaip mes, jis žavėjosi žydinčių laukų klestėjimu, besileidžiančios saulės žerėjimu ir nevengė tą savo susižavėjimą parodyti.

Kristaus siela drebėjo visatos ritmu, kaip ir mūsų. Atėjus valandai kentėti, jis kentėjo taip, kaip ir mes kenčiame. Nieko nėra jame teatrališko, jokios vaidybos, nieko nuduoto, nieko netikro. Skausmo jis nepaneigė, o priėmė. Jis leidosi skausmo priglūsinamas. Leido gėdai ir pasišlykštėjimui save užtvinti. Nors būtų galėjęs būti kietesnis už titnağą, jis norėjo būti tikras žmogus. Jo gerumo garbė ir didybė buvo kaip tik jo paprastumas, eilinis žmogiškumas.

Kaip visi žmonės, taip ir Kristus turėjo savotiškus mostus, savus išsireiškimus, savotišką žvilgsnį į su juo besikalbančius. Kaip visi, taip ir Kristus buvo savo meto ir savo krašto vaikas. Nebuvo jame nieko migloto, neaiškaus, netinkamo tam metui. Jo elgesys aiškiai datuotas ir atžymėtas. Religiją jis dėstė, prisitaikydamas prie ano laiko Palestinos gyventojų supratimo, galvosenos ir žodyno, bet drauge ir savotiškai, kaip niekas kitas. Apaštalas Paulius kalbės kitaip savo mokiniam, Tomas Akvinietis irgi kitaip.

Ir vis tiek, nepaisant vietos bei laiko atspalvio, Jėzus yra visų laikų bendraamžis.

Meninę "Laiškų lietuviams" šventės programą puikiai atlikęs
Pedagoginio lituanistikos instituto etnis ansamblis.

Ką tas žydas pasakė aramaiškai Galilėjos darbininkams, tai atveria ir mūsų laikų intelektualams, ir eiliniams žmonėms, būtent, kad jų sielos priklauso jiems patiems, ir niekam kitam.

Kai Jėzus pasinaudoja mūsų formomis, jis jas pralenkia. Jei pilniausia žodžio prasme jis yra žmogus, tai kaip tik ta žmogiškumo pilnybė padaro jį nuostabių kontrastų pilna asmenybe.

Kontrastai, priešingumai atrodo esą Kristaus elementas. Jis ištengia paguosti visus kenčiančius, bet pats savo agonijoje eina elgetauti savo mokinių užuojautos ir paguodos. Jis kiaurai permato sielas, ir vis tiek teiraujasi, klausia. Jis užmiršta save, kitiems tarnaudamas, ir sykiu sakosi esą Viešpats-Valdovas. Jis — ir niekas, ir viskas! Jis sakėsi atėjęs duoti savo gyvybės už žmones, būti jų tarnu, bet jo stebuklai bei ženklai yra įrodymai jo dievybės. Tačiau jis

nedaro stebuklų savo naudai. Stebuklingai padauginęs duoną minioms maitinti, pats vaikšto alkanas.

Šitas amžinas ir nuolankus visų tarnas duoda neribotus reikalavimus! Kaip Dievas, jis reikalauja visos mūsų širdies, viską dėl jo apleisti; ėmus juo sekti, nebesidairyti atgal. Jo rankose ir sąžinės, ir dangaus raktai, o tuos jis duoda, kam norėdamas. Bet štai jis neleidžia vadinti savęs net geru! "Vienas Dievas yra geras",—sako jis. Artimiausias prie savęs garbės vietas ne jis pats dalina, o jo Tėvas danguje.

Jėzus yra žmogus, ribotas, kaip visi žmonės. Bet savo didybei nei jis pats, nei evangelijos neužbrėžia jokių ribų. Rodos, tik vieno betrūksta — tarti tik vieną trumpą žodelį, tačiau jis jo netaria. Žodis jam antraeilis dalykas. Nesunku ištarti "esu Dievas". Sunku taip elgtis, taip veikti, kad kasdieniai draugai tuo patikėtų.

Todėl Jėzus pradėjo visų pirma daryti, veikti. Jis drįso pasiimti Dievo vaidmenį. Jis kiekvieną gyvenimo dieną elgėsi ir veikė pagal aukščiausio tobulumo reikalavimus, nors buvo kaip vienas savo brolių. Iš jo dieviškojo vaidmens niekas nesityčiojo. Visi ėmė tai rimtai. Net po dviejų tūkstančių metų nerandame jame nieko nenormalaus, kad jis savinasi vienam Dievui priklausančias ypatybes.

Dar nuostabiau yra tai, kad Jėzus tą nepaprastą žmogaus ir Dievo vaidmenį atliko ne dirbtinai, o labai natūraliai. Jo elgesį sudarę kontrastai ne tik nesumažino jo asmenybės, bet ją iškėlė tobuloje vienybėje. Tokia pilna dieviškumo ir žmogiškumo sintezė jame taip pat įkūnyta, kad, tiem dviem kraštutinumams susitikus, Kristaus didingumas dar stipriau sužimba net pačiuose silpnybės bruožuose.

Pavargęs sudrimba miegoti laivelio gale ir pažadintas nutildo įsisiautėjusią audrą. Nutildo vienu savo žodžiu. Toks žmogiškas jis buvo miegodamas, kad apaštalai jį purtė, iki pažadino. Apaštalus nuąšdinęs audros nutildymo stebuklas paliko jį tokį pat žmogišką, kasdienį, jog berginti su juo apsirato. Dieviškus dalykus jis aiškino paprasčiausiais palyginimais. Skorpionai, kiaušiniai, akmenėliai tampa Apaizdos pranašais jo kalbose. Dangaus paukščiai pavaizduoja mūsų įsūnijimą. Vandens stiklas reikalauja amžino atlyginimo, jei paduodamas jo vardan. Jo paties mirt pasmerkta kūnas skiriamas duoti pasauliui dieviškąjį gyvenimą.

Dieviškumo ir žmogiškumo vienybė Kristuje yra tokia visuotinė, jog vienas veda į antrą. Vien tik stebėdami Jėzų žmogų, apaštalai ėmė tikėti jį esant Dievą. Ką regėjo jų kūno akys, tai virto sielų tikėjimu. Pagaliau, progai pasitaikius, Petras aiškiai išpažino: "Tu esi gyvojo Dievo Sūnus".

Jėzaus santykiai su Dievu panašūs į santykius su žmonėmis; tie patys kontrastai, tas pat vientisumas. Tiksliai santykiuose su Dievu Kristus nebėr jam lygus ir už jį viršesnis. Jis laiko tada save ir lygiu Dievui, ir žemesniu. Tačiau ir šiuo atveju dievišku-

mo bei žmogiškumo vienybė yra tobula. Tėvo atžvilgiu Kristus sujungia tobulą savo laisvę su jo adoracija.

Jėzus meldžiasi kniūbščias išsitiesęs ant žemės. Jis klusnus Dievui iki mirties. Kai reiks, jis žengs prie stulpo ir prie kryžiaus, nors iš baimės drebančia širdimi, bet tvirtu drąsiu žingsniu. Ir visgi tas mielas, nuolankiaširdis Jėzus atsisėda Dievo sostan! Jis sakosi esąs aukštesnis už Įstatymą, už šventyklą, už subatą, už pranašus, už viską. Šitas dieviškas ypatybes jis panaudoja nesiaiškindamas, savo paties vardu, kaip kažką, kas savaime suprantamai jam priklauso.

Kristus griežtai lygus Dievui, bet ykiu ir už jį žemesnis. Ir vienu, ir kitu požiūriu jis lieka nuosekliai lygus sau. Tiesa, jis meldžiasi, bet žino esąs visagalis. Jis klauso ir aukojasi, bet ir ant kryžiaus kabėdamas, jis duoda rojų atgailojančiam piktadariui.

Toks yra Kristus. Visada tobulo dualizmo tobula sintezė. Kaip mums, protingiems gyvūnams, yra natūralu būti tuo pat metu ir dvasia, ir medžiaga, taip jam yra natūralu ir paprasta būti ir žmogumi, ir Dievu. Lygiai kaip mes, būdami dvasios ir medžiagos vienetas, galime savo kūno motams suteikti dvasiškos prasmės, taip Kristus, antgamtinėje savo žmogiškumo tobulybėje, gali atskleisti tyros sielos asmenims savo žmogystę ir dievystę.

Kalkedono visuotinis Bažnyčios susirinkimas (451 m.) trumpai apibūdino Kristaus asmenybę ir mūsų tikėjimą. Jį nustatė šitaip:

"Sekdami šventaisiais tėvais, mes išpažįstame vienintelį ir tą patį Sūnų, Viešpatį Jėzų Kristų. Jis, tas pats, vienas, tobulas dievystėje ir tas pats vienas atbaigtas žmogystėje: tikras Dievas ir tikras žmogus. Vienas ir tas pats, sudarytas iš protingos sielos ir kūno. Pagal dievystę, jis yra tos pačios substancijos su Tėvu. Pagal žmogystę, visuose dalykuose lygus mums, išskiriant nuodėmę. Pagal dievystę, gimęs iš (Dievo) Tėvo prieš amžius, o šiais pastaraisiais laikais tas pats; mums išganyti, gimė iš Mergelės Marijos, Dievo Motinos, pagal savo

žmogystę. Vienas ir tas pats Kristus, Dievo Sūnus, Viešpats, viengimis, dviejų prigimčių, nė kiek nesumaišytų, nepadalytų, neatskirų, nes prigimčių skirtumų vienybė su dievyste nė kiek nepašalino. Priešingai, kiekvienos prigimties savosios ypatybės išlaikytos ir sujungtos viename asmenyje, vienoje hipostazėje. Tas (žmogaus ir Dievo) prigimčių sujungimas įvyko ne suskaldytam, ne į du asmenis padalytam Kristui suformuoti, bet vieni vienam ir tam pačiam Viengimiui Sūnui, Dievui, Žodžiui, Viešpačiui Jėzui Kristui, taip, kaip seniau pranašai apie jį kalbėjo, kaip jis pats, Viešpats Jėzus Kristus, mus pamokė ir kaip Tėvų išpažinimas mums perteikė” (Denz. 148).

Šitas Kristaus apibūdinimas (definicija) yra ir mūsų krikščionybės apibūdinimas. Tegu tik kas nors kiek sumažintų Žodyje (t.y. Kristuje) ar sumenkintų kurios nors jo prigimties pilnumą ar jų tobulumą, viskas būtų baigta. Būtų sugadintas dieviškasis planas žmonijai atnaujinti, ir dieviškasis gyvenimas glūdėtų šalia žmonių rasės, ne joje pačioje, kad ir kažkiek arti.

Jei Kristaus kūnas nėra visiškai toks pat, kaip mūsų kūnas, jei jo siela nėra visais atžvilgiais tokia pat kaip mūsų, tai Žodis (Dievo Sūnus, Logos) būtų prisimėjęs kitokią, ne mūsų žmogiškąją, prigimtį, ir todėl kas nors kitas, bet ne mes jame prieitų prie Dievo. Jei Kristus ir švelniausiu niuansu skirtųsi nuo Dievo, jei jis nebūtų lygiai ta pati substancija kaip Tėvas, tai mes nebūtumėm jame prijungti prie dievybės.

Pagaliau, jei Jėzus nėra tikrai, realiai vi'ena viename asmenyje, tai mus su dangum rišti turįs mazgas nutrūktų pačiu jo sumezgimo metu, ir tebebūtume taip pat atmesti Dievo, kaip buvome prieš Kristui gimstant. Vi'ena su Dievu, vi'ena su mumis, vi'ena savyje, Kristus turi vieną uždavinį-funkciją — tai būti mūsų vienybė su Dievu, mūsų šventumas, mūsų išpirkimas, mūsų krikščionybė. Ta yra Kristaus būties (being) esmė. Todėl Kristus nėra tartum koks tarp Dievo ir mūsų įsiterpęs tarpinin-

kas užtarėjas, kurio malonus patarnavimas užtikrintų mums dažnus santykius tarp dviejų skirtingų taškų (dievystės ir žmogystės). Jis yra tiltas, nuolat jungiąs du tos pačios upės krantus, ar net geriau tariant, jis yra abu krantus suglaudęs į vieną stebuklą. Savo pačiu buvimu Kristus daro tai, kad jame žmonija tiesiai susijungia su dievybe. Todėl Kristus mūsų religijoje yra ne tik centras, bet viskas. Be jo krikščionybė būtų niekai.

Nepakanka vieną kartą perskaityti, kas šitame rašinyje išdėstyta. Kiekvieną pastraipą, net kone kiekvieną eilutę reikia nuoširdžiai apmąstyti, į ją gilintis, prašyti Dievo Šv. Dvasios išminties ir ugnies tai suprasti. Tada imsime nutuokti, kokia stačiai svaiginanti yra mūsų didybė, garbė, laimė.

Dauguma šio straipsnio minčių yra paimta iš “Morality and the Mystical Body”, by Emil Mersch, S.J. Kennedy & Sons, New York, 19-22 psl.

ŽOLINĖS

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Žolinėmis Lietuvoje buvo populiariai vadinama Švč. Mergelės Marijos į Dangu Ėmimo šventė, švenčiama rugpjūčio mėn. 15 d. Žolinėmis ši šventė praminta todėl, kad bažnyčioje buvo šventinamos laukų žolelės, gėlės ir augalai. Šis paprotys kilęs iš Marijos laidotuvių legendos. Kadangi Dievo Motina buvo paimta į dangų su kūnu ir siela, tai jos karste pasilikusios tik gėlės, kuriomis buvo papuoštas Marijos kūnas. Lietuvių liaudis ir savo mirusiųjų karsčius gausiai puošdavo gėlėmis, todėl Dievo Motinos laidotuvės su gėlėmis jiems buvo labai gerai suprantamos ir priimtinos.

Žolinės yra tuo vasaros laiku, kai visa gamta žydi, žaliuoja, vešliai bręsta. Nors liaudis gyveno tos gamtos supama ir kasmet matydavo jos klestėjimo stebuklą, tačiau kiekvienais metais jiems vis atrodydavo tas stebuklas naujas, kaskart vienodai nuostabus. Jeigu jau paprasti augalai, kas-

MYLĖKIME DARBU IR TIESA

CHIARA LUBICH

dien aplinkumoje sutinkami, gali taip nuostabiai atsinaujinti kiekvieną vasarą ir tiek gėrybių žmogui suteikti, kokių nuostabių savybių turėjo turėti tos gėlės, sukrautos Dievo Motinos karste! Žinoma, tolimosios Lietuvos kaimo liaudis net negalėjo įsivaizduoti vietų, kuriose gyveno ir mirė Švč. Mergelė Marija, bet jie galėjo prisirinkti gėlių, žolelių ir kitokių augalų iš savo darželių, pievų, sodų, nusinešti į bažnyčią, kur kunigas, Žolinių pamaldoms pasibaigus, jas palaimindavo, apšlakstydavo švęstu vandeniu. Tos žolelės tarytum tapdavo išimtos tiesiai iš Dievo Motinos karsto ir įgydavo daug stebuklingų savybių.

Rugpjūčio 15-tos dienos rytą visais keliais ir takeliais traukė žmonės į bažnyčias, o moterų ir merginų rankose kvepėjo, lingavo didelės puokštės lauko ir darželių gėlių, rugiagėlių, ramunių, raudonųjų dobilų, aguonų, viedrynų, čiobrelių, rūtų, linelių, karkliukų, jurginų ir daugybės kitų. Pašventintas gėles moterys rūpestingai sudžiovindavo. Jos apsaugodavo namus nuo audrų, nuo perkūno įtrenkimo, nuo gaisro, nuo piktųjų dvasių. Žolinėse pašventintų gėlių nebuvo galima išmesti, nes tuos namus aplankys didelė nelaimė. Jeigu dėl kurios priežasties gėlės supelyja arba kaip kitaip sugenda (blogai išdžiovintos), reikia jas sudeginti, ir pelenus išbarstyti ant daržų, darželių arba laukuose, tai kirminai ir visokie vabalai nesiveis.

Šios gražios gėlių šventinimo tradicijos nežino daugelis tautų (pvz., jos neturi amerikiečiai), tačiau kai kuriose lietuvių parapijose Amerikoje gėlės yra šventinamos lietuviškų pamaldų metu Žolinių rytą. Pasitarus su sava parapija, kur lietuvių nedaug, be abejo, būtų galima įsivesti šį paprotį ir amerikiečių tarpe. Tradicija yra kilusi iš krikščioniškojo tikėjimo, o ne iš pagoniškosios senovės, todėl vietiniai kunigai neturėtų priešintis.

Jeigu nebūtų įmanoma gėlių šventinimo įsivesti parapijos bažnyčioje, tai Žolinių šventėje turėtume savo namus gausiai išpuošti vasaros žiedais, ir visa šeima kartu prisiminti šią gražią lietuvišką tradiciją.

“Nemylėkite žodžiu ar liežuvium, bet darbu ir tiesa” (1 Jn 3,18). Šv. Jonas, rašydamas savo bendruomenėms, įspėjo saugotis tokių, kurie pripažino tikėjimą į Jėzų tik žodžiais, bet to tikėjimo nevykdė darbais. Ir ne tik tai — jie laikė darbus nenaudingais ir nereikalingais, lyg Jėzus būtų jau už juos jų darbus atlikęs. Jų tikėjimas buvo tuščias ir bevaisis, nes buvo atsietas nuo Jėzaus reikalavimo, kad ir mes jo atliktame darbe dalyvautumėm.

Meilė darbe. Tikras tikėjimas, apaštalaš sako, reiškiasi tokia meile, kuria Jėzus mylėjo ir kurios mokė. Pirmoji tos meilės charakteristika yra konkretumas. Jėzus nemylėjo mūsų tik gražiomis kalbomis. Jis perėjo gera darydamas ir gydydamas visus (Apd 10,38), priimdamas visus, ypač silpnuosius, vargdienius, apleistuosius, atiduodamas savo gyvybę už mus.

Mes turime mylėti, apaštalaš sako, ne tik darbu, bet ir tiesa. Kai krikščionio meilė bando reikštis konkrečiu aktyvumu, jos inspiracijos šaltinis turi būti meilės tiesa, kurią mes randame Jėzuje. Ji turi siekti darbų, kurie derintųsi su Jėzaus mintimi ir mokymu. Mes turime mylėti sutartinai su Jėzaus meile ir tuo matu, kurį jis mums paliko.

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Jų reikšmė labai aiški. Jie ragina mus būti autentiškais krikščionimis, ko Jėzus iš mūsų primygtinai ir reikalauja. Argi ne to pasaulis iš mūsų laukia? Ar ne dėl to mūsų laikų pasaulis nori matyti žmones, kurie liudytų Jėzaus meilę?

Tad mylėkime geriau darbais, negu žodžiais, pradėdami nuolankiais patarnavimais, kai esame prašomi kasdieną tų, kuriuos sutinkame.

Mylėkime tiesa. Jėzus visuomet veikė vieningai su Tėvo valia; mes taip pat visuomet turime derinti savo veiksmus prie Jėzaus žodžių. Jis nori, kad mes jį matytumėm kiekviename asmenyje. Iš tikrųjų,

LAPKRITIS LIETUVOJE

A. SAULAITIS, S.J.

4. TRAKAI

Aukštai nuo mūro stulpo šv. Jonas Nepomukas įžiūri vieną seniausių Lietuvos bažnyčių, pusiasalio Gedimino tvirtovės griuvėsius, atgyjančią kęstutinę salos pilį, žmogaus pavidalo ežerų montažą, tylūs Galvės irkluotojus ir mus čia, gatvėje. Saugojęs savo valdas nuo maro, ir šiandien nelieka be darbo.

Rodos, lengvai perliptum pusiasalio neaukštus mūrus ir nuo kalno į taisyklingų bokštų langus įkoptum, nebent archeologai šios milžiniškos pilies gynybos planą geriau suvoktų ir nuo tokios narsos duomenimis atgrasintų. Ar buvo nors medinė pilaitė sienų gardelyje? Ar iš likusių akmenų ir plytų nuolaužų sulipdytų aukštesnes atramas, kuorus? Kaip mokslo pastangos atskleistų Lietuvos galybę, kurios įpėdiniai po visą pasaulį, kaip tie pilki rieduliai, išbarstyti?

Arčiau gatvės žemyno pilies tebenaudojamą dalį puošia paminklinė komunistų partijos šamokslininkų būrelio lenta, lyg jų veiklą kas nors drįstų mažiau vertinti negu šiuos rūmus stačiusių kunigaikščių, kuriuos mena iš senovės plyšio augantys daigai.

Trilangiai karaimų nameliai savo kukliai griežtom, vos papuoštom linijom kalba mažos ir susiklausiusios bendruomenės vardu. Aukšta tvora apvestame kiemelyje taisyklingų bruožų kenesa sergi šios mažytės tautos židinį, kuris ligi šių dienų šviesiai prisimena šiame miestelyje gimusį, augusį ir valdžiusį Vytautą.

Dailios savotiškos kilmės karaimų mo-

---

ką darome kiekvienam asmeniui, jis laiko darymu jam. Jis nori, kad mylėtumėm kitus, kaip save, ir mylėtumėm vienas kitą, pasiruošę ir gyvybę atiduoti. Tad taip ir mylėkime, kad galėtumėm būti Jėzaus įrankiais gelbėti pasaulį.

Iš anglų kalbos išvertė KOSTAS PAULIUS

terų mantijos, darniai sutampančios prie kitų rūbų, knygų, baldų, namų apyvokos puošmenų. Kitokia dailė, tikyba, kultūra, kalba — ir ta pati ištikimybė Lietuvai.

Kodėl karaimai turėjo saugoti Vytauto asmenį ir pilį savo sodybų eilės gale? Negi geriau už lietuvius suprato valstybės reikalus, diplomatų derybas, mūrų naudojimą ir valdovo mintį? Ar po tamsiais antakiais tamsios akys, platūs veidai, tūrios krūtinės, stiprios rankos tiksliau mokėjo susigaudyti, kas dera kovose tarp pusbrolių, brolių, dėdžių ir net brolių?

Į lieptelį ir jo storomis lentomis žingsniai į salos pilį spartesni, kaip pažįstamoje vietoje žirgelio. Tuo pačiu pilies vartų ir kiemų grindiniu jojo didikai, kunigaikščiai, pasiuntiniai ir pulkai, jų pėdos nudilino tvirtovės takus pro stogeliu apdengtą šulinį, kuriame gavinantis vanduo.

Leiskite truputelį nuo turistinių pastabų, aiškinimų, klausimų ir žavesio tyliai atsitraukti, lauko akmenų sienos bruožus pirštu, delnu apvesti ir vaizdu išilgai mūro uolos salos pakraščiu bokštų pusėn žiūrėti — ir šimtą kartų mintyse įsijautusį reginį Maironio eilėmis širdyje atminti.

Iš kurio tik kampo žiūrėsi, apie bokštus, sienas, tvirtovę eidamas sukusi, visur neįtikėtinais dailu. Rūpestingai atkurta ši Trakų pilis ir kantriai, tiksliai tebelipdoma. Prie rudens gamtos tinkančios plytų spalvos nesulyginsi su Kremliaus aukštesnių, bauginančių sienų raudonesne spalva.

Nuotraukose, tapyboje, raiziniuose vis papilio sėklumų lendrės, dailiai stačiai susirikavusios, švelniai ryškiai atspalviu jungiančios bangeles su vėju judinamais krūmokšniais, plačiašakiais medžiais ir šimtmečiais tvirtai atsirėmusiais mūrais: vientisas lietuvių vaizdinys nuo švelnaus jautrumo ligi užsispyrusio atkaklumo.

5. ŠALIA NEMUNO

Kur visur per trumpą laiką suspėsi savo svajones pasivyti, jų takais nusekti? Drėg-

nos dirvos sunkiu žolynu pro kurmių kups-
tus ieškome sausesnio takelio į Zapyškio
bažnytelę. Kaip pirštas kyšo lygumoje be
namelių ar kalvos prisiglausti. Nuostabu,
kaip sunkūs mūrai nenugrimzta temstančios
dienos rūke. O status bebokštis stogas taip
tiesiai dangopi sau ir rodo.

Kiekvieną žymesnį Lietuvos pastatą
gali knygoje išstudijuoti, bet, tik čia Za-
pyškio rudas gotikos sienas keliskart apėjęs,
pradedi pajusti erdvę ir laikus, kuriais ply-
ta ant plytos dailiai kilo įdomioji šventovė.
Vidus beveik tuščias, likusios įrangos lyg
skečiasi nuo sienų viena kitą pasiekti ir
tuštumą kaip nors užpildyti. Rodos, pabū-
tum, padirbėtum — ir nors dalį pirmykščio
grožio ir minties sugrąžintum.

Bažnyčioje nėra elektros srovės, ir maži
langeliai nebepajėgia temstančios dienos li-
kusio dvelkimo įtraukti. Rodos, su pustuš-
tėje bažnyčioje kaimo padargais, storom
sienom, vos likusia sienine tapyba, kažka-
da blizgėjusiais apdulkėjusiais meno droži-
niais, sena skrynčia ir rupiom grindim visi
prasmegsime į kažkokį senovės sapną.

Kai Pažaislio bokštai bus visai atnaujin-
ti, dar iš toliau už medžių, posūkių ir kal-
velių kvies kiekvieną savo žingsnius nu-
kreipti į už vartų didžiulių ramių liepų alė-
ją, kurioje išsiblaškiusi žmogaus širdis
lengvai nutyla, ir žvilgsnis takeliu į dailius
bokštus kyla.

Seniai Pažaislyje nėra kamaldulių, din-
gę pereito šimtmečio stačiatikiai vienuoliai,
šių laikų kazimierietės išvarytos, o jų ty-
ra tarnyba čia tiek savo mintį įrėžė, kad
visas ansamblis ir kiekviena jo dalis kvie-
čia prie grožio ir Grožio susitelkti.

Rūpestingai atnaujintame svečių name
kairėn ir dešinėn baltus koridorius puošia
muziejaus fondų grafikos bei tapybos pa-
roda — originalai portretų, vaizdų, baldų,
kurie meno leidinius puošia, visi čia tiesiai
prieš akis, o nuo skliautų saugo švelnių
spalvų freskos, kurias dar buvo galima iš-
gelbėti.

Didžiuliai senoviški raktai atrakina
salę po salės ir pastatų duris, iš kiemo į
kiemą, stoginėmis, pro nebaigtą taisyti grin-

dinį, laikrodžius, stogų dangą, akmenų sie-
nelės, tarp statybos atramų ir laiptų. Kiek-
vienas kampelis laukia būti meilingai su-
statomas į Pažaislio žavingą visumą.

Restauruotojai tikriausiai nebaikštūs sa-
vo pasiekimu pasidžiaugti, kai vėjarodėse
išpjaustyti senovinės statybos metai ir at-
statymo tarpsnio užbaiga. Nors ir jų var-
dų, susijusių su tūkstančių dienų kruopščiu
darbu, nežinotum, grožėdamasis džiaugtu-
meis su jais kartu.

Taip norėtusi vienuolyno dailintojams
skubiai paštu ar per žmones atsiųsti gyvo
lietuvio kamaldulio bendruomenės tolimo-
je Kalifornijoje kepto kalėdinio vaisių py-
rago, kad, dalindamiesi praeities paveldu,
galėtų prie to paties stalo nors simboliškai
užkąsti.

Bažnyčia iš vidaus ir iš lauko suramsty-
ta, lentinis grindų takelis veda į žavingai
išdrožinėtą zakristiją, kurios dailūs baldai
ir skliautų lipdiniai kažin kaip išliko gyvi,
daugeliui šių pastatų meno turtų iškeliavus
į svetimas šalis ar čia vietoje negailestingai
niokotiems žuvus. Kodėl savi savoj žemėj
turi vis būti patenkinti tuo, ką svetimi,
nugriebę grietinę, likučiais palieka?

Nors teliko trys eremitų nameliai, tik
vienas jų neperstatytas. Iš viso vienuolyno
kiemo susidaro tvarkingo ir ramaus gyve-
nimo išpūdis, kaip dailūs jų darželiai, jau
atstatyta medinė dirbtuvė, mūrinė tvora ir
gale kiemo aukšta, lyg per didelė vieniša
varpinė, nuo Nemuno pusės skatinusi vie-
nuolius iš paskirų sodybėlių į kryžiumi pa-
puoštą kupolą, kviečiantį visus draugėn.

6. KAUNAS

Patogus turistų lipdėmis išklijuotas au-
tobusas lekia pro vilnietiškas kalveles į ly-
gumą Kauno link. Ir lapkričio lengva snie-
go danga, pliki lapuočiai, apverstos dirvos,
turbūt metų laikui trumpom dienom įgim-
tas rūkas neapgauna keliautojų — kaip vi-
si, nors ir pusę pasaulio anksčiau matę, sa-
ko: Lietuva labai graži.

Jei kur užmiestyje keliautum, gal lėčiau
ir su draugais, pakaktų be žodžių čiabuviui
galvą linktelti į ne taip seną pamiškės pil-

kapį be kryžiaus ir be antkapio. Atsivertų visa jaunystės skaityba apie molinį ąsotį ir rankšluostį linų. Bent akimircai mintis sustoja netoli plento kaimiškose kapinaitėse, kurių gan aukšta tvorelė lyg saugo, kad gyvi likę gyventų.

Iš modernaus greitkelio per garais ap- rūkusį langą ne ką nutrauksi ir geriausiu aparatu. Nesustojame nei Elektrėnuose, nei prie Kauno marių, nei Rumšiškėse, o tiesiai į Kauną — antradienį, kada pagrindinis muziejus uždarytas: bent turistinė sąžinė nekankins, kai su artimaisiais arbatą gersi- me.

Kaunas — niekad neatsiminta gimtinė. Nors ir svajotum apie tapybos dainų tėviš- kę su senais kryžiais, sodybom, senelių ka- pais, aplakstytom pievom ir kvepiančiais sodo obuoliais, autobusą lenkia europietiš- kos statybos knibždantis didmiestis, o iš tolo pamatai radijo fabriką, kuriame buvai krikštytas.

Žingsniuojame Laisvės alėja kuo grei- čiau, kuo daugiau senamiesčio pamatyti, pro Prano Eimučio gintą viešbutį, pro par- duotuves, modernius suolus ir žibintus, pro prezidento rūmus, pašto rūmus ligi Rotu- šės aikštės, kurios taisyklingai susirikiavę pastatai kiekvienas liudija savo laikus, sa- vo gyventojus.

Apie katedrą antkapiai girdėtom pavar- dēm asmenų. Milžiniškuose skliautuose iš karto tilptų visų pamokslininkų balsai, ai- dėtų kartų kartoms skardžios mintys, kar- tojančios tą pačią Gerąją Naujieną.

Maironio kapą fotografuoti nelengva— į nuotraukos lauką įeina tai vienas, tai kitas žmogus, lyg įsitikinti, kas ten palaidotas, ir gal nejučiom prie žalių vainikų bei puokščių savo pridėti išvakarėse tų pirmų- jų poeto minėjimų, kuriuos jo biusto de- šimtmečių akys pagaliau iššaukė.

“XV amžiaus architektūros paminklas, saugojamas valstybės”, liudija aprūkusios Šv. Gertrūdos, Šv. Mikalojaus ir Šv. Jurgio bažnyčių lentelės. Kaip rūpestingai Šv. Ger- trūdos išniekinta, Šv. Jurgio pastogė kiau- ra ir atdara, kažkokie sandėliniai daiktai ligi langų sukrauti, trupa 500 metų senu-

mo neglobojamos plytos. Vadinti čia am- žiais stačiusius ir taisyčius tamsuoliais te- gali labai apsišvietę snaudaliai.

Prie Šv. Mikalojaus tebestovi 1937 me- tų kryžius Lietuvos krikšto 550-toms meti- nėms atminti. Kad tik šis šviesus kryžius nebūtų išgirdęs apie mūsų vakariečių ginčus dėl krikšto datos, per tuos praėjusius 50 metų matęs tris okupacijas, pakalnėje po- tvynius, seseris bažnyčias uždarytas, žmonės prispaustus, to kryžiaus liudijamo įvykio paveldėtojus per ašarų, ašaras karštai tikin- čius.

Arčiau miesto — atstatytas gynybinis bokštas, o čia netoli santakos — pilies liku- čiai, nusmege į žaliai apaugusius griuvusių ir sąnašų pylimus, iškilę, lyg oro žiaupčio- dami, per modernius pastatus savo plačių senovinių ribų įžiūrėti.

Močiutė su anūkėliu ties Nemuno ir Neries santaka žaidžia, jų rankos ir nuga- ros ryškios saulėlydžio spinduliuose, susi- geriančiuose į pakrantės šlapius akmenė- lius.

Truputį peržėlusi iškyšulio žolė tarp Nemuno ir Neries — ramus parkelis šioje vietoje, kuri nuo akmens amžiaus kviečia žmones čia apsigyventi, savo šeimas įtvir- tinti, prekybos kelius nutiesti ir nusekti ten, kur platūs vandenys traukte traukia.

Naujas, dar neįprastas tikslesnis gotikos bokštas puošia Vytauto bažnyčią, naujas stogas laiko neseniai įvestą šilimą, naujai sukurti vitražai neblaško dėmesio nuo senų drožtų baldų, nuo stebėtinai šviesaus alto- riaus. Sunku įsivaizduoti, kad kaimynas Nemunas tokius mūrus savo pavasario le- dais kone išverstų.

Dailūs ir sudėtingi Perkūno namai, ku- riuose tie baisūs jėzuitai senovėje ir Nepri- klausomybės laikais gyveno, pagal tarybinę istoriją nesuvokę meniškų pastato gotikos bruožų. Netolimoje jėzuitų bažnyčioje tary- biniai auklėtiniai baroko skliautuos pripildo sporto žaidynių klegesiu, čia netoliese Šv. Jurgio gotika prieš akis nyksta.

Baltoji gulbė — rotušė tiek kartų per- piešta, jaunimo iškarpyta ar iš molio lip- dyta — su savo mintimis, savo patirtimi ir

Jaunimo centro didžiąją salę sausakimšai pripildžiusi publika.

savo svajonėm — gražus palikimas tiems, kurie šiandien valdžios akyse šeimos židiniū kuria.

Rodos, iš žemo storų lentų tarpdurio išeis viduramžių sijonuotas prekybininkas, stora prijuoste apsisaugojęs, ir balsu Rotušės aikštėje koki mokinį ar samdinį pašauks, ar vietoj mandagios padavėjos iš už aukštų kėdžių ir pusrūsio patalpų išeis stambi miesto asmenybė, taip skaniai ir maloniai užkandusi, kaip mes.

Muziejaus sodėlyje tebestovi (dabar — bevarpis) bokštas ir stoginė ligi jo atžygiuoti, kai karo invalidai didelėm dūdom trispalvę keldavo ir leisdavo. Tie patys liūtai šaltai žiūri, savo vyzdžio į istorijos kaitą nepasukę. Kur čia iš Lietuvos lauko akmenų sudėtas stovėjo Nežinomojo kareivio kapas — ir kokių uolų čia šiandien reikėtų jų visų kaulams apdengti?

Skulptūros ir vitražų muziejuje visos tos klasikų dirbtos statulos ir garsūs lietu-

vių meno stiklai taip arti, kad paliesti galėtum gyvesnius negu šimtuose leidinių ir knygų.

Valstybinio teatro sienos naujai perdažytos tarybinės kokybės dažais — kol ana pusė dažoma, ši jau lupasi. Nors suaukotume gerų dažų, kad kitataučiu turistui nebūtų gėda pažiūrėti ir pasigrožėti pastatu, kuris ir viduje, ir kiemelyje dramą mato.

7. NEAPLANKYTOS VIETOS

Prašaisi į Kernavę, neseniai atidengusią savo kalvelių viduramžių paslaptį archeologams, kurie dar prieš kolūkio gudruolių spėja nesumaišytus praeities pėdsakus atsekti.

Pasiprašysi į miestą, kuriame senelio kapas į paupio parką paverstas, ir nors prie Nevėžio kranto jam širdyje padėkosi už tai, ką per anksti miręs savo šeimai perdavė ir šviesia dvasia savo anūkams ir proanūkiams paliko.

IŠ ISTORINIŲ VERSMIŲ

Paulius Rabikauskas

6. ANONIMAS — MINDAUGO KARŪNACIJOS DALYVIS

Grįžtu prie "istorinių versmių". Jau po-
ra metų praėjo, kai iš jų nesemta (žr. L.L.
1986 m., liepos-rugpjūčio nr.). Ši kartą no-
rėčiau paminėti ne taip seniai surastą Min-
daugo laikų šaltinį, trumpą Europos geo-
grafijos ir jos religinės padėties aprašymą.
Šis aprašymas yra mums tuo svarbus, kad
jo autorius, kaip matyti iš teksto užuomi-
nų, buvo ne tiktai Mindaugo amžininkas,
bet ir jo karūnacijos iškilmų dalyvis. Be
to, jis sakosi, kad su savo palydovu pradė-

Prašytumeis į tėvelio tėviškę truputį ne-
patogioje vietoje — netoli Kryžių kalno,
 kuriame su kitais vaikais žaisdavo; netoli
pelkių iškyšulio, kur prieš 750 metų kiti iš-
brovėliai savo svajones amžinai prarado;
visai ten, kur prieš 125 metus sukilėliai sa-
vo namus nuo anų carų gynė.

Norėtum ir į Šiaulius — juos gandai
turistams žada ateinančiais metais atverti—
prie tėvų gimnazijų, prie vaišingų ir dosnių
žmonių rūmų, prie jėzuitų koplytėlės, gal
net kartu su žemaitišku lokiu medum sma-
guriauti. . .

Arba nors aplankyti kapą senelės, kuri,
mažam kūdikiui saldai siūlydama, žegno-
tis pirmoji mokė, bent žemaičių žemės kva-
pe užuosti jos trobelės palubėje džiovinamus
avies kailiukus ar ant krosnies verdan-
čios vyšnių uogienės.

"Maršrutas labai ilgas: jums keturi šim-
tai dolerių".

(B.d.)

jęs krikštyti jotvingių gentį, kad 1255 me-
tais dalyvavęs iškilmėse, kai vienas sembų
didikas priėmė krikštą ir pats Čekijos ka-
ralius Otokaras II buvo krikšto tėvas. Au-
torius dar nurodo, kad jo palydovas, brolis
Vaislanas, skelbė evangeliją Gudijoje ir
buvo kalbinamas vykti į Kareliją krikštyti
tos tolimos šiaurinės šalies gyventojų. Šios
uzuominos rodo, kad aprašymo autorius
yra ne bet koks kronikininkas, surankiojęs
iš kitų nugirstus ar kur nors užrašytus pa-
sakoјimus, bet jis patsai tai matė ir išgy-
veno.

Tiesą sakant, neskelbiu jokių lig šiol
negirdėtų, nežinotų dalykų. Prieš penke-
rius metus apie tai rašė dr. J. Jakštas ("Ai-
dai", 1983, psl. 102-109). Bet, atrodo, šis
autentiškas šaltinis lietuvių istorikų nebu-
vo pakankamai pastebėtas ir įvertintas.
Tuo tarpu lenkų jau bent trys garsūs isto-
rikai: K. Górskis, J. Ochmańskis ir K.
Stopka (žr. straipsnelio gale) nagrinėjo tą
šaltinį. Ji pirmą sykį paskelbė Virginijos
universiteto Charlottesville profesorius M.
L. Colker garsiame viduramžių istorijos
mokslų žurnale "Speculum" (t. 54, 1979
m.), kurį leidžia Amerikos viduramžių aka-
demija. Prof. Colker, vartydamas Airijos
sostinėje, Dubline, Trinity College biblio-
tekoje, rankraštį iš XIII a. antrosios pusės,
užtiko pačioje pradžioje (fol. 3r-4v) du
lapus, kur, kaip pasirodė, nežinomas auto-
rius, imdamasis aprašyti totorių kilme, jų
galybės iškilimą ir jų papročius, pirma no-
rėjo paaiškinti, kas yra *terra habitabilis*
(apgyventoji žemė). Pamini viduramžiais
populiarų žemės padalinimo aiškinimą, bū-
tent, kaip Nojus visą po tvano išlikusią že-
mę padalinęs trims savo sūnams: Semui,
Chamui ir Jafetui. Semo palikuonys gavę
Aziją, Chamo — Afriką ir Jafeto — Euro-
pą arba šiaurinę sritį. Toliau nežinomas
autorius aprašo Europą, laikydamasis dau-
giausia jos suskirstymo į Vakarų ir Rytų
Bažnyčias. Vakarų — autoriaus supratimu,
lotynų apeigų — Bažnyčia prasideda su
Italija (ją įskaitant) ir tęsta į vakarus. Kil-
damas į šiaurę, pagal ribą su Rytų Bažny-
čia, autorius nurodo iš eilės Vengriją, Len-

kija, Jotvingija, Lietuvą, Livoniją, Estoniją (Estiją), "Bironiją" (iš tiesų, turėtų būti Botnija, pietinė Suomijos dalis), Švediją ir Norvegiją. Kai nemaža Europos kraštų: Angliją, Airiją, Vokietiją, Prancūziją, Ispaniją vos vos keliais žodžiais tepamini, ilgiau apsisotja prie baltų genčių gyvenamų sričių. Be aukščiau minėtųjų ten randame Prūsiją, Sembą, Kuršą, Žemaitiją; paminėta net Nalšėnų sritis. Aprašydamas šias žemes, jis įterpia ir savo pastabas, kaip jis buvo kai kurių įsidėmėtinų įvykių dalyvis.

Po to išvardija kraštus, priklausančius Rytų Bažnyčiai. Pradeda nuo Graikijos, Serbijos, kyla per Bulgariją į Rusiją. Šiaurėje dar esą pagonių — tai Karelijos gyventojai. Užbaigia sakiniu: "Dabar trumpai paaiškinsiu apie totorius, kaip jie atsirado". Tačiau tęsinio apie totorius nėra. Nežinia, ar aprašymo autorius jo nebeparašė, o gal kopistas, t.y. perrašinėtojas, kuriam turime dėkoti, kad šios žinios mus iš viso pasiekė, nebelaikė naudinga toliau nurašyti. Mat, kaip ką tik nurodžiau, prof. Colkerio surastas tekstas nėra originalas, o tiktai kopija stambiame rankraštiname rinkinyje. Jame 175 lapus apima nenurodyto autoriaus traktatas apie dorybes ir ydas (kai kas jį priskiria Gilbertui Minoritui); nemažą to rankraščio dalį užima anoniminiai pamokslai bei įvairi pamokslams medžiaga. Yra ir šv. Pranciškaus Asyžiečio "testamentas", joachimitų pranašystės, trumpa kronika *Annales de Monte Fernandi*, kuri nutraukiama 1274 m. Taigi šis rankraštis — margas įvairaus turinio raštų rinkinys. Tuos du lapus su mums svarbiomis užuominomis apie Mindaugo laikus buvo nelengva ir pastebėti. Neatrodė, kad kur nors kitur būtų išlikęs tas nežinomo autoriaus Europos aprašymas.

Bet kas ten iš tikrųjų apie Lietuvą pasakytą? Nors apie tai jau išsamiai rašė dr. J. Jakštas, trumpai paminėsiu ir čia, nes juk ne visiems "L.L." skaitytojams lengvai prieinami, kad ir neseniai išleisti "Aidų" tomiai.

Anonimas pirmiausia pamini, kad nuo Lenkijos į rytus, link Rusijos, šliejasi Jot-

vingija (Iatwesia). Apie ją tik tiek pasako: "Ją su palydovu pradėjau krikštyti". Nėra abejonės, pats aprašymo autorius buvo misionierius. Bet kodėl tik "pradėjo" ir, atrodo, krikštijimo darbo neužbaigė? Gal atsirado kokių sunkumų? Gal gavo kitą uždavinį kitoje vietoje? Jei kas ypatingo būtų buvę jam nutikę, būnant pas jotvingius, visgi nebūtų to nutylėjęs.

Toliau nurodo Sembos žemę, kurią Čekų karalius Pšemislas (*Primicius*) — jis dar tebekaraliauja (qui nunc regnat) — atvykęs pats asmeniškai su didele kariuomene, pajungė krikščionių valdžiai ir, krikštijant vieną sembų didiką (*potenciozem*), jį "iškėlė iš krikštyklos", t.y. buvo jo krikštavėniu, ir davė jam savo vardą. Anonimas čia pat priduria, kad ir jis ten buvo (*me praesente*) ir tai įvyko pirmaisiais popiežiaus Aleksandro IV metais. Kadangi Aleksandras IV buvo išrinktas popiežium 1254 m. gruodžio 12 d. ir sekmadienį prieš Kalėdas (XII.20 d.) buvo vainikuotas, tai pirmieji jo pontifikato metai beveik ištisai sutapo su 1225-taisiais kalendoriniais metais. Tai sutinka ir su P. Dusburgo kronikoje (nr. 71) aprašytu Čekijos karaliaus žygiu, kur tačiau neužsimenama, kad tuomet buvo pakrikštytas sembų didikas. Būtų galima klausti, kas galėjo būti tas iškilmingai pakrikštytasis. Deja, tegalima spėlioti. Gal Gedunas iš Medenavos, kuris priešams suteikęs žinių apie sembų kovotojų skaičių (žr. LE XXVII, 232)? Gal kas kitas? Be to, yra žinoma, kad tam sėkmingam karaliaus Otokaro II žygiui prisiminti buvo įkurta tvirtovė, pavadinta "karaliaus kalnu" — Königsberg.

Tame *Descriptiones terrarum* veikalėlyje toliau minima Kuršo žemė (*Curlandia*), nuo kurios į rytus eina "pagonių žemė, vadinama Žemaita" (*terra paganorum que Samoita appellatur*). Teisingai pastebi dr. Jakštas, kad pavartotos Kuršo ir Žemaitijos pavadinimų formos daugiausia sutinkamos vokiškuose šaltiniuose, kai tuo tarpu kitose kalbose buvo vartojama *Curonia* ("Kuršas" lotyniškai) arba *Žemait'* ar *Žemoit'* (rusų šaltiniuose).

Idomi yra prie Žemaitijos pridėta pastaba: "Šiai niekuomet be kardo nepamokslauta" (*huic nunquam fuit absque gladio praedicatum*). Tą išsireiškimą gal būtų galima suprasti kaip priekaištą, kad Kristaus mokslas žemaičiams buvo skelbiamas kardu. Bet, žvelgiant iš autoriaus, kataliko ir vienuolio, pusės, tuo pasakymu, matyt, norėta konstatuoti tikrovę: prie žemaičių negalima kitaip priėti, kaip tiktai ruošiant karo žygius. Galbūt autorius tai rašė netrukus po Durbės mūšio (1260 m.), kuriame žuvo Livonijos magistras, kitų aukštų ordino pareigūnų ir apie 150 riterių (plg. Dusburgo kroniką, nr. 84). Taip skaudžiai pralaimėjus, ordinui buvo aišku, jog Žemaitijos kitaip negalima užvaldyti, kaip tik kardu. Ta nuotaika gal ir atsispindi anonimo užrašytoje trumpoje apie žemaičius pastaboje.

Ir štai prieiname prie Lietuvos. "Nuo šios [Žemaitijos] taip pat rytų link yra Lietuvos žemė, kuri ribojasi su Rusija" (*Hec habet, etiam ad orientem, conterminam Ruscie, terram Lectavie*). Rankraštis tikriausiai rašytas gotišku kursyvu, kur dvi raidės "tt" būdavo rašomos kaip "ct", todėl žodį "Lectavie" galima skaityti ir "Lectavie". Ši forma arba "Lettovia", pagal A. Salį, buvo plačiai vartojama Romos kurijoje ir paimta "iš tų šaltinių, kurie turėjo gyvesnį ryšį su pačiais lietuviais; matyt, per kryžiuočių ordiną" (A. Salys, *Raštai*, II, Roma 1983, 149). "Jos [Lietuvos žemės] — tęsia mūsų geografai — pirmasis karalius Mindaugas yra pakrikštytas, ir kai karūnacijos metu (ten ir man teko būti) jis priėmė iš Apaštalų Sosto karališkąją valdžią, tą patį daryti įpareigojo ir savo įpėdinius, jei tik jie į šį reikalą žiūrės su tokiu pat atidumu ir rūpesčiu" (*Cuius rex primus Mendogus baptizatus est et in coronatione sua, me ibidem existente, regnum suam a Sede Romana recipiens, hoc idem reliquit suis posteris faciendum, dummodo eandem ad huiusmodi factum curam adhibeant diligentem*). Karaliaus įpėdinių paminėjimas rodytų, jog autoriui buvę žinoma, kad Mindaugas buvo gavęs iš pop.

Aleksandro IV sutikimą vainikuoti karaliaus vainiku vieną iš savo sūnų (1255 m. kovo 6 d.). Antra vertus, šis tekstas turėjo būti rašytas, kai Mindaugas dar buvo gyvas, nes, jei tai būtų buvę po Mindaugo nužudymo, autorius nebūtų nutylėjęs fakto, kuris giliai sukretė visą tą jo aprašomą Europos dalį.

Apie lietuvius, taip pat jotvingius ir Nalšės srities gyventojus, anonimas pridėda reikšmingą pastabą: "Juos nesunku prikalbėti krikštytis dėl to, kad nuo pat lopšio juos maitino krikščionės žindyvės. Todėl galėsime gana saugiai su jais bendrauti" (*Dicti Lectavi, Ietvesi et Nalsani de facili baptizantur eo quod a christianis nutricibus ab ipsis cunabulis sunt enutriti. Ideo poterimus inter illos securius conversari*). Sunku patikėti, kad visi lietuviai būtų buvę auginami krikščionių žindyvių ir auklių. Tai greičiausiai reikia suprasti kaip autoriaus patirtą faktą, bet tiktai lietuvių didžiūnų šeimose. Vis vien mūsų istorijoje įsidėmėtinas reiškinys: jau Mindaugo laikais pagonybė buvo visiškai atvira krikščionybei, nes nebijota net kūdikius pavesti auklėti krikščionėms mergaitėms ir moterims, kurių lietuviai pasigrobdavo žygiuose ir išpuoliuose į krikščionių kaimynų teritorijas.

Šešiuose trumpuose skyreliuose (nr. 7-12; tos numeracijos nėra rankraštyje; prof. Colkeris ją įvedė, publikuodamas tekstą, kad būtų patogiau cituoti atskiras jo vietas) stabtelėjęs prie jotvingių, prūsų, sembų, kuršių, žemaičių ir lietuvių, *Descriptiones terrarum* autorius pereina į Livoniją, Estiją, Švediją ir Norvegiją. Lietuvius dar pamini 23 skyrelyje, kur aprašo Rusiją (išspausdinta *Pruscia*, bet teksto prasmė labai aiški, čia kalbama apie *Ruscia*). Ji susiliečianti su Vengrijos dalimi ir, krypdama į šiaurę, apgaubia Lenkiją, Jotvingiją, Lietuvą; po to pakrypsta į šiaurvakarius ir su pa Latvija, Livonija, Estija. Kitus kraštus liečiančių nurodymų ir žinių čia nebeminėsime. Kam idomu, gali apie tai pasiskaityti minėtame "Speculum" žurnalo tome. Amerikietį istoriką Colkerį ypač domino

19 skyr. paminėta tolima sala, kuri kaip tik anais laikais buvo atrasta. Kadangi prieš tai buvo kalbėta apie dvi toli šiaurėje esančias salas (suprask Islandiją ir Grenlandiją), tai anoji, ką tik atrastoji "sala" turėjo būti Amerikos žemynas. Todėl Colkeris ir pavadino savo straipsnį: "America Rediscovered in the Thirteenth Century?"

Nenorėčiau užbaigti, nepabandęs pasidomėti, kas galėjo būti tas anonimas geografinio Europos aprašymo autorius. Jis, kaip matėme, vienoje kitoje vietoje ši tą ir apie save pasakė. Bet to nepakanka, kad būtų galima tiksliai nustatyti jo asmenį.

Pagal užuominas, aprašymo autorius turėjo būti vienuolis arba bent kunigas. Jis laikėsi lotynų, ne graikų, apeigų, nes vienoje vietoje rašo: "mūsų Vakarų Bažnyčia" (skyr. 20). Iš to, ką ir kaip rašo, galima spręsti, jog buvo reikšminga ir išsilavinusi asmenybė. Vartoja sklandžią, taisyklingą lotynų kalbą, yra gerai susipažinęs su savo laiko tautybių susiskirstymu. Aprašyme vietomis remiasi Šv. Raštu, cituoja XII amž. teologą Hugo de S. Victore, orientuojasi įvairių kraštų papročiuose, žino, kad vienas žmogus, išbuvęs dvejus metus tolimoje saloje (Amerikoje?), sugrįžo ir gyvena Danijos karalystėje. Kadangi jis savo palydovą, nuvykusį į Gudiją apaštalausti, vadina *frater Vaislanus*, tai, reikia manyti, ir pats autorius buvo iš vienuolijos, kurios nariai buvo vadinami *fratres*. Žinome, kad XIII a. buvo tikrai *Fratres Minores* ir *Fratres Praedicatores*, kitaip sakant, pranciškonai ir domininkonai. Labai tikėtina, kad ir *Descriptiones terrarum* autorius buvo koks nors įtakingas pranciškonas ar domininkonas.

Colkeris savo straipsnyje pabrėžia autoriaus interesą misijų darbui tarp pagonių. Kadangi šis trumpas Europos aprašymas yra tikrai įvadas į totorių genties, jos kilmės, jos galybės, jos papročių pavaizdavimą, kuris, deja, neišliko, tai gal kaip tik autoriui buvo įdomu surinkti kuo daugiau žinių apie misijų darbus tarp totorių? Dau-

Edvina Valkiūnaitė kalba laureatų vardu.

giau ko gilintis apie savo atrasto rašto autorių Colkeris nesiryžta.

Dr. J. Jakštas pripažįsta, kad autoriaus "būta gerai išsimokslinuso vienuolio, gal pranciškono, gal cisterso". Tačiau, atrodo, tėra maža galimybė, kad tai būtų cistersas, nes tie vienuoliai nebūdavo tituluojami *fratres*. Iš to, kad geografai vartoja daugiau vokiečiams įprastas geografinių pavadinimų formas: *Curlandia*, *Samoita*, J. Jakštas spėlioja jį buvus vokiečių tautybės ir "vieną iš misionierių, besibastančių po pabaltiečių kraštus". Ir viskas.

Daug daugiau svarstymų apie autoriaus identifikaciją pateikia trys straipsnelio pra-

P.L.I. etnisnis ansamblis — vestuvių apeigos.

džioje paminėti lenkai istorikai. Visi jie sutaria, kad aprašymo autorius buvo vienuolis: pranciškonas arba domininkonas. K. Górskis ir K. Stopka laiko jį buvus domininkoną ir būtent žinomąjį jotvingių vyskupą Henriką, o J. Ochmańskis stoja už pranciškoną, tėvą Adolfą, kuris su kitais pranciškonais porą sykių (1253 ir 1260 metais) įrašytas tarp liudininkų Mindaugo diplomuose. Iš tikrųjų ano meto kronikos dažnai mini abiejų vienuolių misionierius Pabaltijo kraštuose. Ir tarp Prūsijos bei Livonijos vyskupų nemaža buvo iš vieno ar iš kito "brolių" ordino; tik tai septintajame XIII a. dešimtmetyje pradėjo persverti vyskupai iš kryžiuočių ordino.

Tačiau, mano nuomone, ne jotvingių vyskupas Henrikas, O.P., parašė *Descriptio nes terrarum*. Viena, jei jis tikrai būtų tai rašęs, nebūtų pasitenkinęs toje vietoje, kur pamini jotvingių žemę, įterpti iš savo praeities prisiminimą, kad ten kadaise su savo

palydovu pradėjo misijų darbą, bet būtų pridėjęs, jog jis yra tos srities vyskupas, jam patikėta jos gyventojų christianizacija. Antra, vysk. Henrikas, atrodo, daugiausia gyveno toli nuo Prūsijos ir Lietuvos, taip kad vargiai būtų galėjęs pats dalyvauti įvairiose iškilmėse, kaip kad aprašyme yra apie save pasisakęs jo autorius. Net pats popiežius turėjo įsikišti ir rašyti Pragos vyskupui, kad tą "besibastantį po Vokietiją, Čekiją, Lenkiją ir Moraviją" jotvingių vyskupą sudraustų ir įpareigotų kuo greičiau grįžti į savo vyskupiją. Kopijoje išlikęs dokumentas neturi datos; kai kas sako jį esant išduotą "prieš 1257" (V.J. Koudelka, žr. Arch. Fr. Praed. 27, 1957, 40-41) arba "1262?" (Bullarium Poloniae, I, Roma 1982, nr. 719). Sunku patikėti, kad vyskupas bastūnas būtų taip uoliai dalyvavęs ir Mindaugo karūnacijoje, ir Sembos didiko krikšte.

Jei autorius — domininkonas, tai ge-

riau galėjo juo būti Kulmo vyskupas Heidenreichas, O.P. Jis yra žinomas kaip kurių veikalėlių autorius; jam priskiriama ir viena kronika. Būdamas Lenkijoje dominikonų provinciolu ar kitu laiku, jis galėjo pradėti misijas pas jotvingius. Jis ne tik dalyvavo, bet ir karūnavo Lietuvos karalių Mindaugą (iš kuklumo galėjo pažymėti, kad tik "ten buvo"), jis buvo ir Otokaro II žygio į Sembą dalyvis, kaip liudija P. Dusburgas savo kronikoje (nr. 70). Jis, Lijone paties Inocento IV konsekruotas vyskupu, visą laiką artimai bendradarbiavo su Prūsijos ir Livonijos arkivyskupu Albertu Suerbeeriu, ne kartą buvo ir Lietuvoje pas karalių Mindaugą. Todėl jam buvo gerai žinoma, kas vyko visame rytiniame Baltijos pakraštyje.

Tačiau, mano manymu, negalima paneigti, kad *Descriptions terrarum* autorius galėjo būti ir pranciškonas. Kai kuriais atžvilgiais labiau tiktų jų autorystė. Pavyzdžiui, pagrindinis Europos geografijos aprašymo tikslas — būti įvadu kitam aprašymui, kuris apšviestų amžininkus apie iš Azijos išbrovusių ir visą tuometinę Europą bauginančią gentį, mongolus-totorius, labiau rūpėjo ir buvo geriau įmanomas atlikti pranciškonams negu dominikonams. Kaip tik pranciškonai (Jonas iš Pian del Cárpine ir kt.) palaikė su totoriais įvairiopus ryšius. Kita vertus, su pranciškonų šaltiniais rišasi ir išlikusi šio aprašymo kopija. Tame pačiame rankraštyje, kaip aukščiau minėta, yra ir šv. Pranciškaus "testamentas", ir kiti jų ordinui būdingi tekstai. Nemanyčiau, kad būtina reikėtų galvoti apie minėtąjį tėvą Adolfą (J. Ochmanskio siūlymas). Kodėl aprašytųjų įvykių liudininku ir Europos geografijos autorium negalėjo būti žinoma asmenybė, Kuršo vyskupas Henrikas von Lützelburg, taip pat pranciškonas? Jis jau nuo 1248 metų buvo Žemgalos vyskupas, o nuo 1251 metų — Kuršo vyskupas. Popiežius Inocentas IV kaip tik jį drauge su Saaremos (Oeselio) vyskupu paskyrė naujakrikšto valdovo Mindaugo globėju. Kadangi jam, kaip ir kitiems ne jų ordino vyskupams, kryžiuočiai darė vi-

Vertinimo komisijos sekretorė ir programos vedėja Danutė Bindokienė.

sokių sunkumų, jis galėjo kurį laiką su palydovu apaštalausti ir jotvingių žemėje. Būdamas kaimyninių su Lietuva žemių vyskupu, jis nesunkiai galėjo dalyvauti ir Mindaugo karūnacijoje, ir sembo didžiūno krikšte. Vėliau, po Durbės mūšio, vysk. Henrikui buvo sunku išsilaikyti savo vyskupijoje. Todėl 1263 m. pop. Urbonas IV jį perkėlė į Chiemsee, pietinėje Bavarijoje, vyskupiją, kur mirė 1273 metais.

Vienaip ar kitaip, *Descriptions terrarum* yra vienas iš nedaugelio tiesioginių liudininkų apie Mindaugo laikus. Žinoma, būtume daug laimingesni, jei anoniminis

Alkoholis ir šeima

(Suaugusiųjų konkurse I premija
laimėjęs straipsnis)

Konstancija Valiuškiene

ALKOHOLIO VILIONĖ

Žmogus pradėjo naudoti alkoholį su ugnies iškėlimu, su puodo pasidarymu. At-

autorius būtų pridėjęs dar vieną kitą sakinį, pvz., būtų nurodęs Mindaugo karūnacijos vietą ir laiką, sužymėjęs svarbiausiosius iškilnių dalyvius, įterpęs kokią žinutę apie Lietuvos vyskupą Kristijoną ir pan. Bet ne mums dabar, po 700 metų, nustatinėti, ką ir kaip čia reikėjo aprašyti, ypač kad rašinio tikslas buvo ne suteikti žinias apie anų laikų įvykius, o tikslai supažindinti savo amžininkus su esamu Europos tautų suskirstymu. Turime dėkoti tam autoriui, kad aprašyme skyrė šiek tiek vietos ir pagrindiniam anų laikų rūpesčiui — Europoje dar tebegyvenančius pagonis įjungti į visuotinę krikščionių šeimą.

Marvin L. Colker, "America Rediscovered in the Thirteenth Century?", *Speculum* 54, 1919, 712-726 (psl. 720-726: **Descriptiones terrarum** publikacija). — J. Jakštas, "Lietuvos valstybės pradžia Vakarų ir Rytų Europos sankryžoje", *Aidai*, 1983, 102-109. — K. Górski, "Descriptiones terrarum...", *Zapiski Historyczne* 46, 1981, 7-16. — J. Ochmański, "Nieznaný autor 'Opisu krajów' z drugiej połowy XIII w. . . .", *Lituanio-Slavica Posnaniensia: Studia historica*, I, Poznań 1985, 107-113. — K. Stopka, "Misja wewnętrzná na Litwie w czasach Mendoga. . .", *Nasza Przeszłość* 68, 1987, 247-262; žr. to paties autoriaus "Próby chrystianizacji Litwy w latach 1248-1263", *Analecta Cracoviensia* 19, 1987, 3-66.

randami akmens amžiaus puodai, kurie kadaise buvo pripildyti alaus ar vyno. Alkoholio naudojimas nenutrūko, o tik vystėsi, tobulinosi iki šių dienų. Alkoholiniai gėrimai naudojami visų religijų, išskyrus budistų, musulmonų, religinėse apeigose. Čia jie naudojami simboliškai, mažais kiekiais.

Žaviai atrodo alkoholis taurėje ar bokale. Išgeri, ir pasaulis suspindi gražiausiomis spalvomis. Ryškėja drąsa, pasitikėjimas savimi, turtėja iškalba, sušyla tarpusavio santykiai. Todėl nenuostabu, kad trys ketvirtadaliai amerikiečių yra išgeriantys. Jų dešimtadalis turi problemų su gėrimu. 1988 Naujų Metų išvakarėse žuvusių keliuose didesnė pusė prarado gyvybę dėl to patrauklaus alkoholio.

ALKOHOLIZMO LIGOS SĄVOKA

Maždaug prieš 50 metų pažiūra į be saiko geriantį asmenį keitėsi. 1930 m. susiorganizavo Alkoholikai Anonimai. Yale universitete susirinkę mokslininkai pradėjo nagrinėti alkoholizmo problemą. Iš alkoholizmo išsigydęs R. Peabody pradėjo gydyti alkoholikus, pritaikydamas psichologinius metodus. Girtuoklystė tapo alkoholizmu, girtuoklis — alkoholiku. Tačiau iki šių dienų visuomenėje alkoholizmo pripažinimas liga nelengvai sekasi. Kaltinimai, gėdinimai, pajuoka siunčiami alkoholiko adresu. Kaip atpažinti alkoholizmą ankstyvoje stadijoje? Dažnai manoma, kad asmuo nėra alkoholikas, jei jis negeria iki pietų, arba geria tik alų ar vyną, arba geria tik savaitgaliais, arba kad jis dar yra labai jaunas. Daugelis geriančiųjų tvirtina, kad jie gali nustoti gėrę, kada tik nori. Jei gėrimas sukelia problemų šeimoje, jei tėvai, vaikai ar žmona bei vyras nelaimingi dėl gėrimo, arba jei gėrimas sukelia finansines problemas, apsunkina šeimą, reikia apsispręsti už šeimos gerovę ir negerti. Jei negali sustoti gerti — alkoholizmo liga yra pasireiškusi ir daugiau ar mažiau išigalėjusi. Tas, kuris sugeba kontroliuoti alkoholį, nėra alkoholio valdomas — nėra alkoholikas. Kai asmuo, pajutęs, kad jam sunku

kontroliuoti išgėrimą, ieško pagalbos, kol liga nėra per daug išsisknijusi, jam lengviau sugrįžti į normalų gyvenimą.

ALKOHOLIKO ASMENYBĖ

Alkoholikai nėra vien benamiai, gatvės vaikatos. Ta liga gali paliesti įvairiausių profesijų, pašaukimų, luomų vyrus ar moteris. Aukštą išsilavinimą pasiekusieji rikiuojasi kartu su bemoksliais, milijonieriai su beturčiais, gydytojais, kunigais ir t.t. Alkoholizmas yra kaip diabetas, vėžys ar bet kuri kita liga.

Daugumas alkoholikų yra jautrios prigimties, netikri savimi, priklausą nuo kitų nuomonės, vieniši ir užsidarę savyje — nors gali tai daugiau ar mažiau užmaskuoti — ir yra beveik nuolatinėje įtampoje. Alkoholis, nežiūrint, kad sukelia daug neigiamų pasekmių, laikinai juos išlaisvina nuo įtampos, vienatvės, netikrumo, nepasitikėjimo savimi jausmų. Alkoholio trumpalaikė palaima atsiveria neracionaliu elgesiu, pykčiu, erzinimusi, įtarinėjimu, apkaltinimu. Apvaldo jį didybės, visagališkumo, vis pažinimo manija. Dažnai pasireiškia iškrypęs ir net kriminalinis elgesys, pavyzdžiui, vairavimas įgėrus.

Alkoholikas geria greitai ir dideliais kiekiais stiprius gėrimus. Geria slapta, tuo išsigindamas, kad turi alkoholizmo problemą. Geria, siekdamas įsitikinti esąs savarankiškas, bet alkoholizmas nuplėšia nuo jo savarankiškumo ir visagalybės kaukę: jis tampa bejėgis, visiškai nuo kitų priklausantis vaikas.

Alkoholizmas apgauna ir suvedžioja alkoholiką taip, kad jis nėra pajėgus matyti, pajusti jam daromą žalą. Tai yra svarbi priežastis, kodėl jam sunku suprasti, kaip labai reikalinga mesti gėrimą.

ALKOHOLIZMAS YRA ŠEIMOS LIGA

Alkoholizmas nepaprastai stipriai paveikia kiekvieną šeimos narį bei artimuosius. Alkoholiko elgesio paliestų šeimos narių jausmai, emocijos yra iškraipomi, sutaršomi, sunarpliojami. Šeima kenčia gėdą, neapykantą alkoholikui. Pavydi, pyksta ir ant tų, kurių gyvenimas yra laimingesnis už

jų, arba bent taip jiems atrodo. Alkoholiko šeima pasimetusi, sumišusi, užsidariusi savyje, bijo, kad tik kaimynai, bendradarbiai, net ir draugai nesužinotų apie jų nelaimę, nes alkoholizmas visuomenės didžiumos supratimu yra gėdingas, smerktinas elgesys. O be to, niekas nenori bendrauti su žmonėmis, kurie elgiasi irracionaliai, įžeidžiančiai. Alkoholizmas, kaip dažnai pasitaiko ir su psichinėm ligom, priimamas kaipo žeminantis reiškinys, apie kurį tik pašnabždomis, su pasipiktinimu ar pajuoka kalbama. Todėl nenuostabu, kad alkoholiko šeimos namai slepiasi, izoliuojasi nuo kitų.

KELETO INDIVIDŪ IŠGYVENIMAI

Gal bent maža dalimi šie pasisakymai Al-Anon grupėse padės mums suprasti, ką išgyvena alkoholiko šeimos nariai.

“Viskas nešė tik skausmą ir baimę. Buvo vieniši, namai tapo lyg kalėjimu. Bijojome kviesti draugus, o jie nekviečiami jau niekada neužeidavo. Daug kartų jie buvo įžeisti ir išvaryti. Pradėjo trūkti pinigų. Baiminausi dėl vaikų fizinio ir psichologinio sužalojimo. Drebjau, kad mūsų nelaimė neiškiltų į viešumą, kad nesužinotų kaimynai ir nesišaipytų iš mūsų. Širdyje išgyvenome tik pyktį, baimę, pagiežą. Grožio ir gėrio pajautimas mums tapo svetimu reiškinium. Dažnai jausdavausi lyg įkritusi į gyvačių duobę. Jaučiau, kad elgiuosi kaip beprotė. Išgyvenau vaikų psichologines žaizdas, o niekuo negalėjau jiems pagelbėti”, — pasakojo alkoholiko žmona.

“Visai negalėjau koncentruotis darbe, nepajėgiau logiškai spręsti problemų, surašyti pranešimų, ataskaitų ir t.t. Nesugebėjau susikaupti net laikraštį atidžiau paskaityti. Nuolatos buvau plėšomas baimės dėl gaisro namuose, dėl vaikų, ką jie ras grįžę namo iš mokyklos — įgėrusią, piktą, gyvą ar susižeidusią, o gal net užsimušusią motiną? Kiek kartų ji nukrito nuo laiptų ir gulėjo ant grindų padrikusi! O kartais aš net trokšdavau jos mirties. Galvodavau, kad vaikams gyvenimas palengvėtų, nereiktų jiems kęsti nei gėdos, nei baimės”, — atsi-
vėrė vyras, suradęs pagalbą.

Mecenatų vardu kalba dr. A. Prunskienė.

“Degiau neapykanta tėvui, kad jis geria. Pykau ant mamos, kodėl ji leidžia jam gerti, kodėl mūsų namuose nėra linksma ir smagu, taip kaip draugų namuose. Nesurasdavau atsakymų draugams, kai jie klausdavo, kodėl jie negali užėiti pas mus. Nekviesdavau jų dėl to, kad aš gėdijausi savo tėvo. Pradėjau praleidinėti laiką prekyvietėse, gatvėse. Nesidomėjau nei sportu, nei mokslu. Suradęs tėvo džiną ar vodką, išgerdavau ir aš. Nejučiomis ir narkotikus pradėjau vartoti. Jaučiau, kad smunku ir aš, kaip tėvas. Neišsakomas narkotikų noras draskė mane, o pinigų jiems neturėjau. Nebuvo nė vieno žmogaus, kuriam aš galėčiau pasipasakoti, ką aš išgyvenu. Dar man tik

šešiolika metų tebuvo. Nenorėjau taip kanintis, bet ir nemačiau kelio į šviesesnę gyvenimą. Ir nusprendžiau nusižudyti. Nepavyko. Atsiradau ligoninėje. Per ją atradau pagalbą. Nors ir nėra lengva, bet jau galiu šiaip taip su savo problemom tvarkytis. O svarbiausia — esu ne vienas, turiu su kuo pasidalinti savo jausmais. Aš tikiu, kad gyvenimas nepražudys manęs”, — viltingai žvelgė į ateitį jaunuolis.

ALKOHOLIKO GINKLAI

Alkoholikas gudriai sugeba kontroliuoti šeimą, ypač vyrą, žmoną ar motiną. Savo elgesiu erzina, provokuoja, pykina. Jeigu jam atsakoma piktai, su priešišku puolimu, tai jis laimi. Tada jis jaučia pasiteisinimą, kodėl jis geria, kodėl gėrė, ir priežastį vėl gerti. “Kas gali ištvirti tą nuolatinį bum-bėjimą, kritiką, nepakrįstus kaltinimus; jie verčia mane gerti”, — rūgodavo alkoholikas. Romėnai sakydavo, kad jei dievai nori ką pražudyti — supykina jį, o supykęs žmogus pats eina į pražūtį. Alkoholikas turi ilgą patirtį, vaidindamas ir elgdamasis kaip visagalis dievukas. Reagavimas pykčiu į alkoholico elgsį ar pastabas nepadedą jam savęs kontroliuoti, o tik plečiamos sąlygos alkoholizmui keroti.

Alkoholikas, norėdamas užmaskuoti gėrimo problemą, slepia nežmonišką šeimos traktavimą prieš kitus. Tai kita dirva, kur jis bando pasėti išsigynimą. Alkoholizmo liga yra lyg išsigynimų, paneigimų versmė. Išėjęs iš namų, jis švelnus ir malonus. Niekam nekyla nė mažiausio įtarimo, kad jis šeimoje šiuurkštus ir užgaulus. Dažniausiai jis yra visiems atjautimo, paslaugumo pavyzdys.

Kita labai stipri alkoholico priemonė kontroliuoti šeimą — tai įtampos sukėlimas. Pavyzdžiui, sunkiai pagirioja, nepajėgia eiti į darbą. Žmona, bijodama, kad ji iš darbo nepašalintų, praneša darbovietei, kad vyras yra smarkiai persišaldęs ar panašiai. Arba jis išrašo nepadengiamą čekį. Tada visa šeima puola iš paskutiniųjų išpirkti čekį, kad tik neužsitrauktų gėdos, kad tik alkoholizmas neiškiltų į viešumą!

ALKOHOLIKO ATSAKOMYBĖ

Alkoholiko gėrimo išdavus, kilusias iš gėrimo problemas išsprendžia už jį artimieji. Jam nė piršto nereikia pajudinti, imtis atsakomybės už savo veiksmus, jis gali toliau be jokių rūpesčių gerti. Kol alkoholikui nereikės atsakyti už savo gėrimo pasekmes, tol jis visai negalvos ieškoti pagalbos sustabdyti savo alkoholizmą. Nereikia šeimai vesti taikos derybų su kaimynais, draugais už alkoholiką nei skambinti darbovietėn, kad jis serga. Neteikti jam pagalbos ar tai būtų pagirios, nugriuvimai ir t.t. Reikia, kad jis pats pajustų, kokioje būklėje jis yra, ir pats iš jos tegu gelbstisi. Skamba labai žiauriai ir nehumaniškai. Gal ir žiauru, bet tai nėra taip žiauru, nėra taip nehumaniška, kaip atėmimas iš alkoholiko atsakomybės, savigarbos, pajėgumo bei bet kokios vertės jausmo. Traktuoti jį kaip dvasinį, intelektualinį ar fizinį invalidą ir tuo stumti jį į dar gilesnį alkoholizmo nuosmukį yra žymiai žiauriau.

Dėl savo elgesio, dėl gėrimo pasekmių alkoholicas jaučia gėdą, sąžinės graužimą ir toliau, kaip toje dainoje, "skandina taurelėj vargą savo", kažin ar suprasedamas, kad ne vargą, o save skandina. Šeimai reikia išmokti išspręsti problemas taip, kad alkoholikui nebūtų teikiama pagalba. Jis turi mokytis augti ir išbristi iš susidarytų problemų.

ALKOHOLIKO REMĖJAI

Ne vien šeima remia alkoholiką, perimdama iš jo atsakomybę už gėrimo rezultatus. Profesionalai, kaip gydytojai, advokatai, socialiniai darbuotojai, pastoriai ir visi kiti, kurie neturi tinkamo apmokymo apie alkoholizmą, remia alkoholiką. Pasitaiko, kad šeima guodžiasi kunigui, kad jai per sunki alkoholizmo užkrauta našta, ir gauna atsakymą: "kas čia tokio, kad vyras po sunkaus darbo vieną kitą alų išgeria. Reikia jį suprasti ir būti kantriai". Aišku, pasakyta ne iš blogos valios, o iš noro išlaikyti šeimoje taiką. Pasakyta iš ignorancijos, neišmanymo apie alkoholizmą. Šeima po tokio patarimo dar labiau susigūžia savyje, tolda-

ma nuo realybės ir kaltindama save už alkoholizmą šeimoje.

Advokatai už pinigus mielai išteisina neblaivaus alkoholiko kriminalinį elgesį. Alcoholicas išvengia bausmės, išvengia ir viešumon nusikaltimo iškėlimo ir ne kartą su alkoholiku atšvenčia laimėjimą, skambindami taurelėmis.

Įdomu, kiek gydytojų įrašo alkoholizmo diagnozę, alkoholio nuvargintam organizmui, jei alcoholicas užima įtakingą poziciją darbe, turi šeimą, namus? Kažin ar visi gydytojai pasiteirauja savo pacientų apie alkoholio naudojimą. Gatvės alcoholicams alkoholizmo diagnozė beveik be išimties pirminė. Kažin kiek laiko skiria gydytojas geriančiam, alkoholikui paminėdamas, paaiškindamas alkoholizmo žalą organizmui? Ar pataria ieškoti pagalbos? Jei šeima kreipiasi į gydytoją ir prašo pagalbos, ją atjaučia. Pasako, kad alkoholis sugadino alkoholikui nervus, ir jis negali susivaldyti. Paklausia šeimos, ar jai nereikia miego tablečių, ar raminančių vaistų. Tik paskutiniu laiku pradėjo nurodinti, kur galima rasti pagalbą. Ne visi gydytojai turi daug supratimo apie alkoholizmą. Medicinos mokyklose tik neseniai pradėjo dėstyti alkoholizmą.

Darbovietėse viršininkai, prižiūrėtojai taip pat dažnai perima atsakomybę iš alkoholiko. Jie praleidžia pro pirštus sirginėjimus, negalavimus bei nepakankamos kokybės darbą: "tiek metų išdirbusį tarnautoją kaip atleisi, ar bausi?" Bet yra prošvaisčių, didesnėse įstaigose, įmonėse jau yra organizuojama anoniminė pagalba alcoholicams bei jų šeimoms.

ALKOHOLIZMO PANEIGIMAS

Beveik visą alkoholizmo dramą galima pavadinti neigimu, kuris kai raudonas siūlas vingiuoja per ištisą jo gėrimo laikotarpį. Alcoholicas, slaptai gerdamas, išsigina, kad jis geria daugiau nei kiti. Pradedama slėpti jam taip labai reikalingą alkoholį. Tuo pačiu jis neigia, kad turi problemų su alkoholiu: "Galiu nustoti bet kada, kad ir dabar. Nė lašo daugiau".

Visu sveikina generalinis garbės konsulas Vaclovas Kleiza.

Paneigia, kad turi darbe problemų, gிரiasi, kad efektingas ir nepamainomas jis esąs. Išsigina, kad jo gėrimas sudaro šeimai problemų, nemalonumų. Kaltina šeimą, kad ji yra priekabinga, ir tvirtina, kad ne alkoholizmas, bet šeima visų problemų priežastis.

Kai kurie alkoholikai alkoholizmo paneigimą pasiekia visiška tyła, atsisakydami diskutuoti jo gėrimą ar bet ką susietą su alkoholizmu. Prisiminimai yra per skaudūs. Dažnai ir šeimą nutildo: "Gana. Nė žodžio!" O kiti graudžiai prisipažįsta savo kaltes, daugiau ar mažiau nuoširdžiai žadėdami: "Neliesti to 'brudo'".

Panašiai pasižada ir jo rėmėjai. Žmona išsilieja, kad negali su juo ilgiau gyventi, kad išeis iš namų ir užves skyrybų bylą. Darbdavys praleidžia prastą darbą jau pastutinį sykį ir daugiau netoleruos, atleis iš darbo. Gydytojai grasina, kad alkoholiko plaučiai, širdis, kepenys ir t.t. smarkiai alkoholio paliesti, ir jis nebeišsilaikys ilgai. Advokatui jau iki kaklo užtenka jo neištesėtų pažadų.

Kaip alkoholiko, taip ir jo rėmėjų pažadai, prisiekinėjimai užsiūgia. Ir vėl iš naujo prasideda užburtas ratas. Alkoholikas vėl geria, žmona ir visi kiti "rėmėjai" gelbsti jį.

NEGERIANTYSIS VEDYBŲ PARTNERIS

Alkoholiko žmona bando išlaikyti šeimą, vedybas nuo iširimo, nežiūrint alkoholizmo ardančiųjų pasekmių. Ji nuolat taikstosi prie krizės, bandydama gelbėti ir šeimą, ir save, ir alkoholiką. Ima visą atsakomybę už namų priežiūrą, vaikų auginimą bei auklėjimą. Ir vis kiti gyvenimo iššaukti reikalai gula ant jos pečių. Ji negali ilgai tesėti, nesužalodama savęs, savo šeimos, net ir alkoholiko. Paskendusi darbuose, nuolatinėje įtampoje, nėra pajėgi išlaikyti sveiką galvosena racionaliems sprendimams, nepalūžti emociškai. O vis dėlto šių laikų visuomenė to iš jos reikalauja.

Negeriančiam partneriui reikalinga pagalba, kad išmokytų traktuoti alkoholiką taip, kad jis nei šeimos, nei savęs, nei alkoholiko neskriaustų. Pagalbos reikia ieškoti ne pas draugus, bet pas gerai kvalifikuotus profesionalus. Labai veiksmingos yra anoniminės organizacijos. Jos nereikalauja finansinių išlaidų, tik reikia skirti laiko susirinkimams. Kiekvienas, kuris pildo jų principus, jaučia stiprią gydymą galią, milžinišką pagalbą alkoholizmo naštai palengvinti. Gijimo proceso paliestas vyras ar žmona veikia teigiamai ir į šeimą, ir į alkoholiką.

Anoniminės alkoholikų pagalbos organizacijos įsikūrusios visame pasaulyje, išskyrus Sovietų Sąjungą. Jų grupės yra alkoholikams — AA, jų šeimoms — Al-anon,

vaikams - jaunuoliams — Ala-teen, ir yra grupė suaugusiems alkoholikų vaikams. Organizacijų telefonai, adresai yra geltonoje telefono knygoje.

Kai tik pajuntama, kad partneris turi problemų su gėrimu, nieko nedelsiant reikia gauti pagalbą. Įsigalėjusi liga daug sunkiau įveikiama, nes padaryta didesnė žala tiek alkoholikui, tiek šeimai. O ypač yra svarbu nedelsti, jei šeimoje yra vaikų. Jų emocinis sužalojimas gali pasilikti atvira žaizda jų visam gyvenimui.

MEILĖ IR ŠEIMOS ATSAKOMYBĖ

Šeimai nepaprastai svarbu įsisąmoninti, kad alkoholizmas yra liga, kad ji suprastų, jog ne meilės stoka verčia alkoholiką gerti. Jie nesijaus nemylimi. Jie nesijaus nei kalti dėl jo gėrimo. O šeima, ypač vaikai, beveik visuomet kaltina save dėl tėvų neigiamo elgesio.

Alkoholis kaip anestezija užliūliuoja dvasines kančias. Gerias alkoholikas užmiršta nuoskaudas, įtampą, nors ir laikinai. O su alkoholiko gėrimu auga šeimos kančios, įtampa, baimė, pagieža.

Jei šeima sugebės neįsiskaudinti, pajėgs nekenčyti dėl alkoholiko pasigėrimų, jei ji nebandys išspręsti gėrimo pasekmių, tai nepykanta jam, nors ir labai pamažu augančioje meilėje, pranyks. Meilė turi būti pagrįsta teisingumu ir užuojauta.

Kiekvienas šeimos narys turi giliai pažvelgti į save. Ištirti, kaip jie reaguoja vienas į kitą ir į alkoholiką. Patyrinėti, ar jų tarpusavio santykiuose vyrauja kuriantis ar griauančias elementas. Svarbu atpažinti ir atsisakyti neigiamybių. Reikia turėti drąsos pasikeisti. Tuomet diena iš dienos šeima pajus palengvėjimo atpildą. Niekas taip neišvargina, nenualina žmogaus, kaip neigiami jausmai. Jie iššaukia ir dvasines, ir fizinės negeroves. Su meile viskas įmanoma, lengva, malonu vykdyti. Kieno burna karti, tam ir medus nesaldus, prisimena mūsų senovės paprastų žmonių išmintis. Išsilaisvinęs žmogus iš griauančių jausmų painiavos pajėgs objektyviai žvelgti į save, savo veiksmus ir pajėgs traktuoti alkoholiką

kaipo ligonį, o ne kaip nusikaltėlį. Alkoholikas nebus suinteresuotas pasikeitimu, ieškojimu, priėmimu pagalbos, kai jo aplinka bus kaip širšių kamuolys.

Kiekvienas šeimos narys, o ypač vyras ar žmona, turi tapti savarankiški. Turi jaustis visiškai nepriklausą nuo alkoholiko dominuojančio, visagalinčio elgesio. Tik sveikas ir nevaržomas asmuo gali visiškai atskleisti ir sugebėti blaiviai spręsti problemas, daryti racionalius sprendimus. Savarankiškumas nereiškia savanaudiškumo, neatsižvelgimo į kito, ypač ligonio, poreikius. Vadovaujantis meile, kuri pagrįsta užuojauta, disciplina ir teisingumu, bus nesunku laikytis gero kelio.

PAKELIUI Į IŠGIJIMĄ

Visiems suprantama, kad gijimas neįmanomas nesveikoje aplinkoje. Sveika emociškai, stipri šeima pajėgi savu gyvenimu skatinti alkoholiką į pasveikimą, žadinti jo norą ir viltį išgyti ir tapti pilnaverte asmenybe. Bandymas išgyti — tai kūrimas gyvenimo iš naujo. Alkoholio padarytos žaizdos yra labai gilios ir skaudžios ir lėtai gyjančios. Jas užgydyti reikalinga visos šeimos pagalba, visos šeimos kooperavimas, buvimas kartu su alkoholiku jo kančiose, suprantant, atjaučiant ir mylint. Traktuoti jį kaip subrendusį individą, o ne kaip vaiką, kuris nėra pajėgus turėti atsakomybę už savo elgesio išdavas. Leisti alkoholikui pačiam daryti sprendimus ir pasirinkimus.

Alkoholizmo problema nėra butelyje, bet individe. Bet koks fizinis alkoholiko nuo alkoholio atskyrimas nėra ne tik neveiksmingas, bet ir žalingas. Nors ir nelengva šeimai toleruoti alkoholį namuose, bet reikia žinoti, kad dėl to butelio, kurį iškovoja šiandien, rytoj vėl kovos. Motyvavimas, skatinimas negerti, nors ir nepadės daug, bet bent nepakenks.

Atkritimas neturi būti traktuojamas, kaip katastrofa, su panika. Tegul tai būna dar vienas įrodymas, kad alkoholikas yra ligonis, kad jis negali kontroliuoti alkoholio. O šeimai tai gera proga išsilaisvinti pakankamoje aukštumoje ir nesielgti destruktiviai.

Edvyna sega gėlę ansamblio vadovui Arvydui Žygui. Šalia — jo padėjėja Emilija Sakadolskienė.

Pasitaiko dažnai, kad alkoholikas, atradęs paramą pas AA dalyvius, jaučiasi laisvas nuo slegiančio alkoholio ipročių, yra laimingas ir nori su jais praleisti visą laisvą laiką. Šeima, žmona ar vyras neturėtų priimti tai, kaip atitolinimą nuo šeimos. Tai sudaro puikią progą žmonai, šeimai lankytis Al-Anon arba AA susiėjimuose, semtis jų pagalbos, stiprybės ir tęsti emocinį augimą.

TRUMPI PATARIMAI ŠEIMAI

1. Jei nori pagelbėti alkoholikui gydytis, reikia pradėti nuo savęs. Dabar. Suži-

noti apie alkoholizmą, kiek tik įmanoma. Tai, ką sužinai — reikia praktikuoti.

2. Dalyvauti Al-Anon ir AA susirinkimuose. Jei įmanoma, ieškok sau pagalbos pas pajėgų alkoholizmo patarėją. Nesiųsk alkoholiko.

3. Skatinti alkoholiką užsiimti jam naudinga, malonia veikla. Bendradarbiauti, sudarant sąlygas gilinti ir plėsti alkoholiko konstruktyvius interesus.

4. Prisiminti, kad šeimą su alkoholiku jungia emociniai ryšiai. Konstruktyvus elgesys ir priėjimas prie problemos gali prisidėti prie greitesnio gijimo.

5. Pasisavinti protu, širdimi ir elgesiu, kad meilė neegzistuoja be užuojautos, disciplinos ir teisingumo. Meilė, duodama arba priimama be šių privalumų, neišsilaikys, anksčiau ar vėliau žus.

ATVIRAS LAIŠKAS MANO ŠEIMAI

Aš esu alkoholikas. Man reikalinga jūsų pagalba. Neleiskite man jums meluoti, nepriimkite melų už tiesą, nes taip elgdami jūs mane skatinsite vis daugiau meluoti. Tiesa gali būti skaudi, bet jūs turite ją išgauti.

Neleiskite man jus apgauti, nes taip darydami jūs mokote mane išvengti atsakomybės ir prarandate pagarbą mano akyse.

Neleiskite man jus nei išnaudoti, nei pergudrauti, nes jūs tuo tik pagelbėsite man išvengti atsakomybės.

Nepamokslaukite man, nemoralizuokite, nebarkite, negirkite, nekaltinkite manęs ir nesiginčykite su manimi nei su girtu, nei su blaivu. Neišliekite mano alkoholinių gėrimų; gal jūs ir pasijausite geriau, bet padėtis pablogės.

Netikėkite mano pažadais ir nepriimkite jų už gryną pinigą. Tai mano būdas atidėlioti kančias. Nekaitaliokite susitarimų. Jei susitarėte — vykdykite.

Neprišaukite kantrybės, nes sunaikinsite ir save, ir galimybę man pagelbėti.

Žiūrėkite, kad jūsų nerimas nepriverstų jus padaryti tai, ką aš pats turiu atlikti.

Nei nuslėpkite, nei užglostykite mano

Pozityvūs reiškiniai lietuvių išeivijos tarpe

(Jaunimo konkurse I premiją laimėjęs
rašiny)

Audra Kubiliūtė

Lietuviai išeiviai, atskirti nuo tautos kamieno, sukūrė tam tikrą veiklą kiekviename savo naujasėdiyoje. Atrodo, kad dabar ir mažesnės lietuvių grupelės, atsiradusios vietovėse toliau nuo lietuvių centrų, jaučia kažkokią spragą gyvenime ir nori susieiti, pabendrauti su kitais lietuviais. Vis dėlto mus, lietuvius, kur mes bebūtumėme, kažkas jungia, mes visi kartu sudarome žmonių šeimą. Būdama optimistė, šiame straipsnyje noriu išskelti pastebėtus pozityvius reiškinius lietuvių išeivijos gyvenime ir pasvajoti apie mūsų išeivijos ateitį.

Pradėkime nuo "jaunuomenės" pozityvių reiškinių. Labai džiaugiuosi, kai pama-

---

gėrimo pasekmių; nors krizė ir sumažės, bet mano liga užsitęs.

Svarbiausia, nevenkite realybės taip, kaip aš vengiu. Alkoholizmas, mano liga, geriant vis blogėja. Pradėkite dabar susipažinti, suprasti ir planuokite mano išgijimą. Man reikia gydytojo, patarėjo ar psichologo, išgijusio alkoholiko ir Dievo pagalbos. Aš negaliu sau pagelbėti.

Neapkenčiu savęs, bet jus myliu. Nieko nedaryti — tai būtų mums pats blogiausias pasirinkimas.

Prašau padėti man.

Jūsų *Alkoholikas*

tau naujus lietuviškus leidinius, taikomus tiems, kuriems jie bus tikrai naudingi. Turiu omenyje ne per seniausiai pradėtą leidinį "Mūsų vaikas". Šis žurnalas, redaguojamas S. Vaišvilienės, išeinąs kartą per mėnesį, yra taikomas jaunoms šeimoms. Jame yra įvairių žaidimų, dainelių, vaikams užsiėmimų ir lietuvių kalbos žodyno praturtinimo sąrašai įvairiomis temomis. Šis leidinys pozityviai užpildo lietuviškos auklėjimo temomis literatūros spragą.

Kitas pozityvus reiškinys — kai kuriuose miestuose parapijų ir bendruomenių įsteigti specialūs skyriai pritraukti ir suburti mišrias šeimas prie lietuvių veiklos. Renginiai ir įdomios programos pritraukia lietuviškai nekalbančius, ir tie lietuviai, kurių gyvenimo draugai ir draugės yra nelietuviai, nėra atstumiami. Kadangi mūsų, lietuvių, labai maža tėra, smagu matyti, kai mišrios šeimos yra įjungiamos į lietuvių visuomenę.

Visi žinome, kad lietuvių kalbos lygis, ypač jaunimo tarpe, išeivijoje toli gražu nėra toks, koks yra dabar Lietuvoje arba buvo nepriklausomybės laikais. Yra labai svarbu, kad istorijos ir mokslo darbai, ypač liečią nepriklausomybės laikotarpį, būtų prieinami menkai kalbantiems lietuviškai arba visai nekalbantiems. Tad gera matyti, pavyzdžiui, šiais metais išleistoje a.a. dr. Broniaus Povilaičio knygoje "Lietuvos žemės ūkis: 1918-1940; jo raida ir pažanga" pagrindinių minčių santrauką anglų kalba. Ši informacija yra taip pat naudinga sveitintaučiams, siekiantiems informacijos apie Europos ekonomiką tarp dviejų pasaulinių karų. Būtų gera, kad ir kitos knygos įtrauktų panašius skyrius.

Tautiniam auklėjimui yra labai svarbios lituanistinės mokyklos. Tačiau tie, kurie gyvena toliau nuo lietuvių, ir tie, kurie priklauso įvairioms organizacijoms, kasdieninėse mokyklose jų nelanko. Kiti, lankantieji šias mokyklas, tėvų verčiami, mažai teišmoksta. Ačiū Dievui, yra studentų ir studentėlių, kurie domisi — kitaip, mokytojams būtų liūdna. Yra smagu išgirsti, kad karais lituanistinių mokyklų studentams pasi-

taiko ir koks "priedas": pavyzdžiui, kai buvo iškovotos universitetinės įskaitos Pedagoginio Lituanistikos Instituto kursams. Tokios įskaitos svarbios ir dėl to, kad į "kasdieninį" gyvenimą įtraukia ir "lietuviškąjį".

Mokyklos — tai formalios organizacijos, kurių tikslas yra perduoti informaciją. Yra ir neformalių, bet labai reikalingų būdų pasikeisti informacijomis — asmeniškų, tarp draugų ir pažįstamų. Būdama Australijoje VI Pasaulio lietuvių jaunimo kongrese, turėjau progą pabendrauti su lietuvišku jaunimu iš įvairių pasaulio kraštų. Daugelis šio jaunimo yra gerai susipažinę su Lietuva ir su kitais Pabaltijo kraštais iš įvairių ne visiems žinomų šaltinių lietuvių ir kitomis kalbomis. Apsikeitėme knygų ir įvairių kitų šaltinių pavadinimais: "Baltic News" (leidžiamas Australijoje); William Hough disertacija, išspausdinta New York School Journal of International and Comparative Law; "Baltic Forum" (leidžiamas Švedijoje); "Infotinklas" (vedamas Kanos jaunimo). Informacijų pasidalinimas yra labai svarbus — mums visiems reikia apsiginkluoti faktais, ne nuomonėmis, kad galėtume atsiliepti į klausimus ir užmetimus apie Lietuvą su faktais, vardais ir statistikomis.

Čia paminėtas pozityvių reiškinių lietuvių tarpe "šaurus penketukas" yra pradžia. Yra ir daugiau tokių pozityvių reiškinių, tik reikia jų ieškoti. Į pozityvius reiškinius reikia kreipti dėmesį, nes jie įkvepia jėgų nenuleisti rankų. O toliau — svajonės išėjimos ateičiai.

Esu sutikusi daug entuziastiškų, išradingų asmenų jaunimo vadovų ir auklėtojų tarpe. Gailiuosi, kad jie dažnai turi iš naujo suorganizuoti panašius užsiėmimus. Jeigu būtų viena centrinė įstaiga, kuri sukauptų visą informaciją, šių auklėtojų išdalinama įvairiuose suvažiavimuose bei stovyklose ir naudojamą kursuose bei paskaitose, ja galėtų naudotis visi ir nereikėtų kiekvienam atskirai "atrasti Ameriką" ir gaišinti laiką bei eikvoti jėgas.

Kita svajonė — būtų labai smagu, jeigu

būtų glaudesni ryšiai su ankstyvesniųjų kartų lietuviais ateiviais. Daugelis jų jau visai nebekalba lietuviškai, bet yra pilni lietuviškos dvasios. Gerai žinome, kad jų tėvai ir seneliai padėjo atstatyti Lietuvą, jai atgavus nepriklausomybę.

Žinoma, taip pat būtų smagu, jei lietuviai nesipeštų ir nesibartų tarpusavyje. (Geras šių dienų pavyzdys — karo metų istorija anglų kalba). Prisimenu tokį anekdotą:

Žmogus miršta ir atširanda pragare. Velnias jam sako, kad leis pasirinkti vieną iš trijų kambarių, kur norės praleisti visą amžinybę. Įėję į pirmą kambarį, ateivis su velniu palydovu mato didelį kunkuliuojantį katilą, kuriame verda žmonės, bandydami išlipti, bet yra atgal stumiami trijų velnių su šakėmis. Velnias paaiškina ateiviui, kad čia lenkai. Įėję į antrą kambarį, jie mato dar didesnę katilą, iš kurio žmonės bando išlipti. Čia sargyboje stovi dvidešimt velnių su šakėmis, stumdami atgal norinčius išsprukti. Ateivis sužino, kad žiame katile yra žydai. Pagaliau įėjus į trečią kambarį, ateivis labai nustemba. Dideliame katile ir čia verda žmonės, bet nė vienas velnias nestovi sargyboje. Jam velnias palydovas taip paaiškina: "Šiame katile yra lietuviai. Šio katilo nereikia saugoti, nes nėra pavojaus, kad kas nors iš jo ištruktų. Vos tik kuris stengiasi išsprukti, tai tuoj kiti puola jį traukti atgal".

Tai liūdnas anekdotas, bet ar čia juokais nėra pasakyta teisybė?

Kitas malonus reiškinys būtų, jeigu vidurinioji karta ir jaunieji profesionalai, pasiekę neblogą finansinę padėtį, paskirtų vieną kitą centą ir vieną kitą minutę lietuviškai veiklai. (Ypač svarbų žinių skleidimo darbą atlieka Lietuvių informacijos centro skyriai). Ne vienam gerai uždirbančiam jaunuoliui ar jaunuolei tėvai ar seneliai užmoka už lietuviško laikraščio ar žurnalo prenumeratą. Ar ne gėda?

Paskutinė ir sunkiausiai pasiekiamą svajonė būtų lietuviška tema parašytas "bestseleris" arba susuktas filmas, kuris išgarsintų lietuvių vardą plačioje visuome-

Paruošė **GEDIMINAS VAKARIS**

ISTEIGTA S. DAUKANTO PREMIJA

Kūrybinio bendradarbiavimo sutartį pasirašė respublikos Rašytojų sąjungos Klaipėdos skyrius ir Skuodo rajono Lenkimų tarybinis ūkis. Ūkio žemdirbiai įsteigė Šimono Daukanto literatūrinę premiją už geriausius grožinius kūrinius istorine tematika. Ji bus įteikiama kas dveji metai, minint S. Daukanto gimimo metines. (Tiesa)

DIDELIŲ ŠEIMŲ SUNKUMAI

"Tiesoje" iš Klaipėdos Birutė Beinartienė rašo, kad jos šeimoje šeši asmenys. Turi keturis vaikus. Gyvena 16,77 kvadratinio metro vieno kambario bute. Jauniausiam vaikui eina treti metukai. Du sūnūs moko: vienas penktokas, kitas trečiokas, o dukra šiemet lankys pirmą klasę. Gyventi tokia maža kambaryje labai sunku. O ką ir kalbėti apie vaikų sveikatą. Juk jiems reikia poilsio, gero miego. Gydytojai daug rašo: "Vaikams reikia skirti tam tikrą kampą". O kaip ji jiems gali skirti, kad nėra iš kur?

nėje. Panašiai Michener savo knygoje "Poland" išgarsino (nors ir netiksliai) Lenkijos istoriją, o Pollett knyga "Lie down with the Lions" išgarsino afganistaniečius.

Tai tokie mano pastebėti pozityvūs reiškiniai lietuviškoje išeivijos veikloje ir svajonės ateičiai. Manau, kad mes retkarčiais turėtume pažvelgti į pozityvius reiškinius, kad galėtume pasidžiaugti sunkaus darbo vaisiais. Taip pat reikia ir truputį pasvajoti apie ateitį, kad turėtume į ką taikyti strėles.

Vyras dirba Klaipėdos eksperimentinėje statybos konstrukcijų gamykloje. Jis ėjo ir pas direktorių, pas tresto valdytoją. Kai nueina išgirsta: "O ką mes galime padėti, nieko mes nežinom".

1987 metų sausio 5 dieną kreipėmės į Klaipėdos miesto vykdomojo komiteto pirmininką A. Žalį. Jis labai gražiai mus priėmė, nuramino. Pažadėjo. Laukiame.

Darbovietėje vyras stovi eilėje butui pagerinti jau aštuonerius metus. Ir jokio dėmesio, jokių prošvaisčių. 1987 metų lapkričio 13 dienos laikraštyje "Tarybinė Klaipėda" gražiai rašoma apie mano vyrą: "Kolektyve pavyzdys visais atžvilgiais. Nevengia visuomeninio darbo—yra liaudies kontrolės grupės narys, draugovininkas, praėjusioje rinkimų kampanijoje buvo agitatorius. Pripažįstant jo gerą darbą, visuomeninį aktyvumą, pagaliau ir tai, kad jis pavyzdys buityje, rūpestingas didelės šeimos tėvas, J. Beinartas išrinktas statybos ir remonto tresto partinio biuro nariu".

Tai kodėl, kai "didelės šeimos tėvas" prašo pagalbos, visi žiūri pro pirštus?

Iš Vilniaus Danutė Surinina rašo, kad augina keturis vaikus. Dukrai Svajonei — 1 metai, sūnui Petruui — 10, Laurynui tuoj bus ketveri, o mažiausiam Žilvinui — dveji. Gyvename visi viename 16 kvadratinų metrų kambaryje. Labai mylime savo vaikus, tačiau su baime žiūrime į rytdieną. Ką reikės daryti dar po pusmečio, kai Lauriukui vaikiška lovelė reikės pakeisti į didesnę. Ir kur reikės ją pastatyti, jei dabar jau vietos nėra? (Tiesa)

GAUSEJA RUONIŲ ŠEIMYNA

Klaipėdos jūrų muziejaus akvariumas turi daug egzotiškų vandens žinduolių. Jame puikiai jaučiasi pilkųjų ruonių šeimyna. Apsipratusi patelė neseniai atsivedė simpatingą mažylį, tuo nustebindama visos šalies ir užsienio zoologijos sodų specialistus. Iki šiol niekam nepavykdavo nelaisvėje pagausinti ruonių koloniją.

Klaipėdos jūrų muziejuje jau antras toks įvykis. Sėkmingai auga praėjusiais metais gimusi ruoniukė. (Tiesa)

KAPSUKAS (MARIJAMPOLE)

Miestas prie Šešupės — mokyklų miestas. Aštuoniose vidurinėse mokyklose mokosi daugiau kaip pusdevinto tūkstančio moksleivių. Jaunąją kartą moko ir auklėja apie 450 pedagogų. Respublikinėje olimpiadoje jaunieji miesto biologai užėmė pirmąją vietą. Ne per seniausiai mieste duris atvėrė 14-asis vaikų lopšelis-darželis. Jame gydomi vaikai, turintys regėjimo sutrikimų.

Margaspalvė, jaunatviška O. Sukackienės pedagoginės muzikos mokykla. Per visą gyvavimo laiką respublikos mokykloms ir ikimokyklinio auklėjimo įstaigoms joje parengta beveik aštuoni tūkstančiai pedagogų. Šiomet mokykla išleis penkiasdešimt-aštuntąją pedagogų laidą. (Tiesa)

KAUNAS

Savo audiniais, darbščiais audėjais Kaunas garsėja nuo seno. Prieš kelias dienas senąją įmonę paliko paskutiniai vilnos audėjai. Jie persikėlė į naujus, prieš kelerius metus pastatytus savo gamybinio susivienijimo cechus. Buvusioje vienoje didžiausių Lietuvos akcinės bendrovės "Drobė" įmonėje dabar liko tik verpimo fabrikas. Jame jau montuojami nauji įrengimai, kuriais kasmet "Drobės" verpėjai pagamins po 17 tūkstančių tonų verpalų.

LĖLIŲ MUZIEJUS

Šiaulių 5-osios vidurinės mokyklos mokytojos Elvyros Balčiūnaitės bute — lėlių muziejus. Išpūdingoje kolekcijoje 93 tautybių lėlės iš šešiasdešimt šalių. Dauguma jų vaizduoja literatūros personažus, nacionalinius didvyrius. Jos pagamintos iš medžio, medžiagos, šiaudų, porceliano...

Pirmoji rinkinio lėlė atsirado lentynoje 1978 m. Prieš tai E. Balčiūnaitė, jau bene 20 metų, susirašinėjo su įvairiais kolekcionieriais, siūsdavo jiems lietuviškas lėles, tačiau pati negalvojo jų rinkti. Vieną kartą gavo dovanų suvenyrinę lėlę ir nuo tada jos kolekcija pamažu ėmė didėti. Dabar joje yra apie keturis šimtus lėlių. (Tiesa)

PAGERBTAS MARTYNAS MAŽVYDAS

Lietuvos meno darbuotojų rūmuose paminėtos lietuvių literatūros klasiko pirmo-

sios lietuviškos knygos autoriaus Martyno Mažvydo 425-osios mirties metinės. Jubiliejinį vakarą vedė Lietuvos valstybinio leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komiteto pirmininkas, poetas J. Nekrošius. Apie M. Mažvydo gyvenimą, kūrybą, apie darbus, kuriuos teks nuveikti Lietuvos visuomenei, pasitinkant pirmosios lietuviškos knygos 450-mečio jubiliejų. Lietuvos liaudies poetas Justinas Marcinkevičius padeklamavo eilėraštį, dedikuotą M. Mažvydui. (Literatūra ir menas)

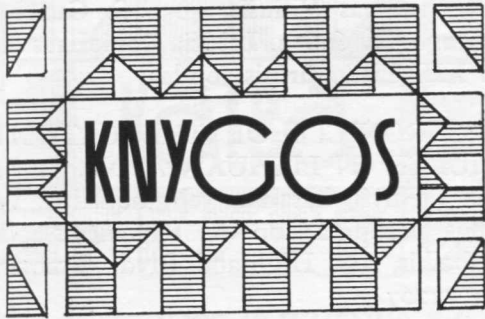
PAMINĖTA VYDŪNO 120 METŲ SUKAKTIS

Lietuva plačiai paminėjo išymaus filosofo, rašytojo ir kultūros veikėjo Vydūno 120 metų gimimo sukaktį. Nuo sostinės iki pamario, gimtųjų Vydūno vietų, nusirito jubiliejinių renginių banga. Gražus baigiamasis akordas — mokslinė konferencija, kurią balandžio 26 d. Vilniuje surengė respublikos Mokslų akademijos Filosofijos, sociologijos ir teisės instituto etikos skyrius. Vertingus pranešimus padarė akademikas J. Lankutis, profesoriai B. Genzelis, V. Žukas, filosofijos mokslų daktaras B. Kuzmickas, docentė A. Vaitiekūnienė, filosofijos mokslų kandidatas V. Bagdonavičius ir kiti. Konferencijos dalyvius itin sudomino V. Gasiliūno pranešimas apie Vydūno pedagogines pažiūras, J. Trinkūno — apie senojo lietuvių tikėjimo percepciją Vydūno kūryboje. (Literatūra ir menas)

LIETUVIŠKA MUZIKA — MIUNCHENE

VFR kompozitorių sąjungos Bavarijos skyrius rengia Miunchene lietuvių muzikos savaitę. Joje dalyvaus Lietuvos kompozitorių sąjungos valdybos pirmininkas V. Laurušas, kompozitoriai — J. Jūzeliūnas, O. Balakauskas, O. Narbutaitė. Numatyta penki koncertai, kurių metu vokiečiai galės susipažinti su lietuviškais kvartetais, vokaline ir vargonų muzika. (Tiesa)

■ Nuvykusiam į Kijevą Ukrainoj, "New York Times" korespondentui Bill Keller žmonės papasakojo, kad jie bijo viešai krikštyti vaikus, atlikti vedybų apeigas bažnyčioje ir laidoti mirusius su religinėmis apeigomis. Visa tai jiems tenka daryti slaptai, kartais net naktį.

Bronius *Kviklys. LIETUVOS BAŽNYČIOS. Šeši tomai. Spaudė M. Morkūno spaustuvė, išleido Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla, 3001 West 59th St., Chicago, IL 60629.

Mūsų žymaus kultūrininko Broniaus Kviklio didžioji jubiliejinė dovana mūsų tautai yra baigta. Jam ir jojo visiems bendradarbiams lietuvis liks amžiais dėkingas. Septynios Broniaus Kviklio išleistos knygos apie Lietuvos bažnyčias puikiausiai patvirtina mintį, jog lietuvis ypatingą reikšmę skyrė maldai pašvęstam namui. Bažnyčiose lietuvis sutelkė vaizdinį meną, muziką. Prie bažnyčių kūrėsi ir religinės, kultūrinės, socialinės bei įvairios pagalbinės organizacijos, parapijinės mokyklos. Į savas bažnyčias tikintieji sudėjo ir savo širdis, jas remdami ir iš jų semdamiesi dvasinio gyvastingumo. Taip ir šiandien iš knygų puslapių dvelkia ne tik architektūrinių pastatų ir juose sutelktų meno kūrinių grožis. Puslapiai mums atskleidžia ir lietuvių sielą, jo religingumą, jo dvasines vertybes, jo kūrybinį genijų. Šių knygų puslapiai mums kalba, kaip lietuvis bendrauja su Kūrėju, kaip jis kuria dangaus karalystę savyje ir savo aplinkoje. Sunku rasti gražesnę dovaną pavergtai Lietuvai ir mums, išeiviams, už šias septynias knygas apie Lietuvos bažnyčias, kai švenčiame mūsų tautos krikščionybės jubiliejų. Šia knygų serija Bronius Kviklys parengė mūsų tautai didžios vertės dovaną. Šiuose tomuose galime pajusti gyvąją Lietuvą.

Bažnyčios ir šiandieną nenustojo savo reikšmės. Jos parodo ne tik gilią religinę

bei tautinę ir kultūrinę dvasią, bet visą lietuvių dvasios brandą. Tai yra viena iš priežasčių, kodėl šiose knygose iškeltos bažnyčios: kad skaitytojai matytų savo tėvynę gyvą, semtūsi stiprybės iš tikinčiųjų kovų bei rūpesčių. Šie žodžiai skatina ir mus rasti iškilia vietą Lietuvos bažnyčių tomams savo knygyne, savo namuose. Jie lygiai mus ragina tų knygų puslapiuose pabuvoti, atsi-
gaivinti ir su nauju ryžtu žengti į naują, šviesų rytojų. Tikrąsias vertybes išlaiko gyvas tikėjimas. Savo tikėjimą stipriname, nuolat grįždami prie savo dvasinio palikimo, prie gyvybės versmių. Iš Lietuvos bažnyčių tomų i mus prabyla gyva lietuvių tauta. Todėl kiekvieno sąmoningo lietuvių namuose šie tomai turėtų būti gražiausia ir karta vertingiausia puošmena.

Esame dėkingi mielajam p. Kvikliui ir jo pagalbininkams už atliktą didingą darbą!

(Iš T. Jono Borevičiaus, S.J., kalbos, pasakytos per radiją 1988.04.17)

Vytenis Statkus. LIETUVOS GINKLUOTOS PAJĖGOS 1918-1940 m. Išleido Vydūno jaunimo fondas 1986 m. Spaudė M. Morkūno spaustuvė, 3001 W. 59th St., Chicago, IL 60629. Kieti viršeliai, daug iliustracijų, 1040 psl.

Labai kruopščiai surinkta nepaprastai daug naudingos medžiagos, kuri bus neįkainojamas indėlis į Lietuvos kariuomenės istoriją.

SUVAŽIAVIMO DARBAI. XII tomas. Redagavo A. Liuima, S.J. Išleido Lietuvių katalikų mokslo akademija 1987 m., Piazza della Pilotta 4, Roma. Didelis formatas, 404 psl.

Knygoje išspausdintos įvairių sričių pasakaitos, skaitytos dvyliktame L.K.M. Akademijos suvažiavime 1982 m. lapkričio 24-28 d. Delfino viešbutyje, St. Petersburg Beach, Florida.

Anastazija Tamošaitienė ir Antanas Tamošaitis. SASHES. Anglų kalba leidinys apie lietuviškas juostas. Išleido Lietuvių liaudies meno institutas Toronte 1988 m.

Didelis formatas, kieti viršeliai, labai daug spalvotų ir nespalvotų iliustracijų, 316 psl. Pirmoje dalyje A. Tamošaitis aprašo lietuviškas juostas, paskirdamas beveik du šimtus puslapių su įvairiausių raštų spalvotomis juostų iliustracijomis. Antroje dalyje A. Tamošaitienė aiškina lietuviškų juostų audimo techniką su daugeliu nespalvotų iliustracijų.

Knyga gražiai išleista, ji bus puiki salono stalo puošmena.

SAULĖTEKIS. Čikagos aukštesniosios lituanistinės mokyklos moksleivių metraštis (1987-1988). Redagavo Danguolė Vilutytė, Gabrielė Arminaitė, Kristina Bielskutė, Dailė Grigaitytė, Melisa Mackevičiūtė, Aldona Norkutė, Linas Paulius. Metraščio globėjas Juozas Masilionis. Spaudė "Drugo" spaustuvė, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Išleido ČALM Tėvų komitetas. Daug iliustracijų, pačių moksleivių rašiniai bei piešiniai, 92 psl.

LITUANUS. Vol. 34, No. 2. Šį numerį redagavo Antanas Klimas. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy St., Chicago, IL 60629.

METMENYS. Nr. 54. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Administracija: Aleksas Vaškeelis, 3113 Vina del Mar Blvd., St. Petersburg Beach, FL 33706. Pavienio nr. kaina 8 dol. Prenumerata metams (du numeriai) — 15 dol.

Į LAISVĘ. Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Nr. 102(139). Leidžia Lietuvių fronto bičiuliai tris kartus per metus. Redaguoja Juozas Baužys. Redakcijos talkininkai: Česlovas Grincevičius ir Adolfas Markelis. Administratorius J. Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305. Metinė prenumerata: JAV, Kanadoje ir Australijoje — 10 JAV dol., Europoje ir P. Amerikoje — 7 JAV dol.

TĖVYNĖS SARGAS. Nr. 3(68). Redaguoja Algirdas J. Kasulaitis, 894 East 223rd St., Euclid, OH 44123. Administra-

cija: Adomas Viliušis, 4050 S. Campbell, Chicago, IL 60632. Leidžia Popiežiaus Leono XIII Literatūrinis fondas.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA. No. 73. Leidžia Lietuvių katalikų religinė šalpa. Vertimus parūpina kun. K. Pugevičius ir M. Skabeikis, 351 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207.

ŠVIETIMO GAIRĖS. Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Nr. 40. Redaktorius ir administratorius — Juozas Plačas, 3206 West 65th Pl., Chicago, IL 60629. Išėina 4 kartus per metus. Prenumerata — 5 dol. Atskiras nr. — 1,50 dol.

TAUTOS DAINIUI MAIRONIUI. Moksleivių metraštis 1987-1988. Kristijono Donelaičio Aukštesniosios Lituanistinės mokyklos leidinys. Spaudai paruošė ir redagavo Regina Kučienė. Viršelis — Prano Lapės grafika. Didelis formatas, daug iliustracijų, 120 psl.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštis. Nr. 4(116). Spaudai paruošia ir redaguoja mokyt. Gražina Sturonienė.

Anatolijus Kairys. **VIENA ŠIRDIS.** Premijuotas romanas. Išleido JAV LB Švietimo Taryba 1988 m. Viršelis Tomo Leipaus. 192 psl., kaina 7 dol.

Marija Karalevičiūtė-Butkienė. **NORIU GRĮŽTI PRIE NEVĖŽIO.** Eilėraščiai. Išleido Vacys Butkys. Viršelį ir vinjetes piešė Paulius Jurkus. Knyga nepardavinėjama. Jei kas nori gauti, tesikreipia šiuo adresu: Vacys Butkys, 56 Steamboat Road, Great Neck, NY 11024.

Matilda Strimaitytė-Mėlienė. **CROSSES IN THE ARCTIC.** A Lithuanian Woman survives the Gulag. Į anglų kalbą išvertė Nijolė Beleška Gražulis. Išleido Stasio Butkaus Šaulių kuopa Detroito 1987 m. 180 psl., kaina nepažymėta.

Skryrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

BALSIS, PRIEBALSIS AR BALSĖ, PRIEBALSĖ?

Vienas skaitytojas klausia, dėl ko lietuvių kalbos vadovėliuose vienur rašoma *balsis, priebalsis* (vyriškosios giminės), o kitur — *balsė, priebalsė* (moteriškosios giminės). Atsakymas labai paprastas: kai kalbama apie pasakytus *garsus*, tai vartojama vyriškoji giminė (*balsiai, priebalsiai*), bet kai kalbama apie parašytas *raidės*, tai vartojama moteriškoji giminė (*balsės, priebalsės*). Tad balsiai ir priebalsiai yra *garsai*, o balsės ir priebalsės — *raidės*.

Tačiau dabar Lietuvoje kai kurie kalbininkai kelia klausimą, kad šio skirtumo nevertėtų daryti. Abiem atvejais jie siūlo vartoti vyriškąją giminę. Apie tai "Mūsų kalboje" yra rašiusi kalbininkė Antanė Kučinskaitė (1983 m., Nr. 4, p. 32-33). Ji, paminėjusi, kokius keblumus kartais sudaro šis giminių skirtumas, toliau rašo: "Dar kebliau, kad ir *dvibalsį, dvigarsį* mokytojai liepia vaikams skirti nuo parašytos *dvibalsės, dvigarsės*!

Mokytojams, pripratusiems šiuos terminus taip vartoti, atrodo, turėtų būti logiška ir aišku, bet vaikams — čia bėdų bėdos... Kartais susidaro keblumų ir mokytojams. Pavyzdžiui, mokytojas duoda mokiniams fonetiškai nagrinėti tekstą ir sako: 'Perskaitykite raiškiai žodžius, kreipdami dėmesį į *dvibalses*!' Ar taip gerai? Kažin! Jeigu tekstas skaitomas, tai *dvibalsės* juk virsta *dvibalsiais*! O gal mokytojas turi omenyje *dvibalsius*, išreikštus raidėmis, todėl ir vartoja moteriškąją giminę. Kas gali susigaudyti, kuri giminė čia geriau?!"

Toliau po įvairių išvedžiojimų autorė pamini, kad ir "Dabartinės lietuvių kalbos žodyne" (Vilnius, 1972) moteriškosios giminės *dvibalsė* ir *dvigarsė* visai nepateikiamos; yra tik *dvibalsis* ir *dvigarsis*. Tad gal norima pripažinti, kad *dvibalsiai* ir *dvigarsiai* gali būti ne tik tariami, bet ir rašomi.

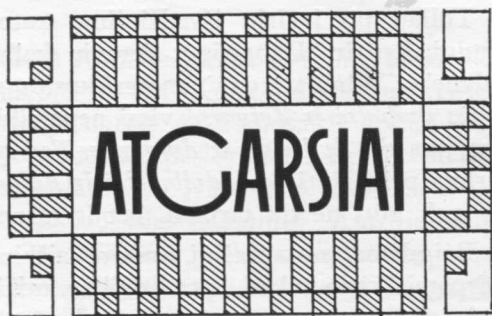
Baigdamą savo rašinį, autorė aiškina: "Nepamirškime, kad yra daiktavardžių, kurie tikrai turėtų turėti nevienodas galūnes pagal lytį, o tėra vartojama vien kuri giminė. Pavyzdžiui, *vaikas* gali būti ne tik berniukas, bet ir mergaitė (*Vaikas jauna, graži*); *giminė* taip pat neskaitoma pagal lytį (*Jis man giminė*); *gyvulys, žmogus* irgi tinka abiem lytims. Ir daugiau yra tokių žodžių.

Tad ar verta *balsį, priebalsį* skirti giminėmis pagal tai, ką jie žymi — garsą ar raidę?! O jei dar kas norėtų ir toliau laikytis moteriškosios giminės formos, reikėtų priminti, kad raidės gali būti vadinamos ir *rašmenimis*. Taigi vyriškoji forma *balsis, priebalsis* tinka vadinti ir ištartam *garsui*, ir parašytam *rašmeniui*!"

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" METINĖ ŠVENTĖ

Balandžio mėn. 17 d. didžioji Jaunimo centro salė vos galėjo sutalpinti labai gausiai atsilankiusius svečius. Tai buvo jau dvidešimt devintą kartą suruošta "Laiškų lietuviams" metinė šventė, kuri prasidėjo mišiomis koplyčioje. Mišias koncelebravo A. Saulaitis, S.J., kun. I. Urbonas ir P. Daugintis, S.J.

Salėje iškilmės prasidėjo premijų įteikimu konkurso laimėtojams. Apie laimėtojus jau buvo rašyta praėjusį kartą. Įdomu pastebėti, kad šiais metais beveik visi jaunimo konkurso dalyviai buvo iš Čikagos, o suaugusiųjų — visi iš kitur. Įteikus premijas, laureatų vardu padėkos žodį tarė Edvyna Valkiūnaitė, o mecenatų vardu kalbėjo dr. A. Prunskienė. Taip pat trumpai visus pasveikino ir generalinis garbės konsulas Vaclovas Kleiza.

Gerbiamas Redaktorau,

Ačiū už rūpestingai redaguojamą žurnalą. Jūsų globoje jis ne sensta, bet jaunėja ir straipsniais turtėja. Džiugu, kad ir jaunimas, ir suaugusieji drąsiai dėsto savo mintis. Jūsų straipsnis apie kunigų problemas sveikintinas! D. Bindokienės straipsnis "Kai tėvai pasensta" labai aktualus. Išgirdome problemas iš vaikų. Būtų gera, kad ir seni tėvai pasisakytų savo problemas vaikų atžvilgiu. O gal atsirastų koks "išminčius", kuris nurodytų kelią į "žemės rojų" tarp senų tėvų ir subrandusių vaikų. . .

Jus gerbianti Elena Abelkienė

Meninę programą puikiai atliko Pedagoginio Lituanistikos Instituto etnis ansamblis. Jau keletą kartų šis ansamblis pasirodė publikai su savo programa, bet, visų nuomone, šį kartą geriausiai. Tai jo vadovų (Arvydo Žygo, Emilijos Sakadolskienės ir Dalios Polikaitytės) pastangų vaisius. Žiūrovai šia programa buvo labai patenkinti.

Po programos, prel. J. Prunskiui sukalbėjus maldą, prie Danguolės Bielskienės meniškai papuoštų stalų buvo šaunios vaišės, paruoštos Aldonos Šoliūnienės ir neseniai iš Lietuvos atvykusios Tėvų jėzuitų šeimininkės. Po vakarienės kai kurie sakė, kad tokių vaišių Jaunimo centre dar nėra buvę.

Visiems, koku nors būdu prie šios šventės pasisekimo prisidėjusiems, labai nuoširdi "Laiškų lietuviams" leidėjų, redakcijos ir administracijos padėka.

Šį numerį iliustruojame viena kita šventės nuotrauka.

Mielas Tėve Vaišny,

Iš gautos premijos siunčiu auką (25 dol.) žurnalui paremti. Manau, kad nei rašytojų, nei skaitytojų jam netrūksta. Žurnalas įdomus ir kiekvienam skaitančiam naudingas.

Stebiuosi Jūsų, V. Bagdanavičiaus, kun. Jono, K. Trimako ir kitų kunigų straipsnių gausa įvairiomis temomis. Iš kur Jūs imate laiko? O gal čia ir yra tiesa, ką prof. Jurgutis man kartą rašė laiške: "Žmogus, turįs daug pareigų, užtenka laiko viskam. O tas, kuris mažai dirba, niekad neturi laiko". Niekas taip nesiskundžia laiko stoka, kaip pensininkai. . . O jų dauguma, atrodo, tikrai nieko neveikia.

Aš turiu klausimą: kodėl šio krašto katalikų kunigai savo pamoksluose niekad nesielia moralės klausimų? Jeigu mūsų šeimoje nebūtume žiūrėję televizijoje Billy Graham ir 700 Club programų, tai mūsų vaikai būtų užaugę, niekad negirdėję, kad seksas prieš vedybas, neištikimybė vedybose, pornografija ir abortai yra nuodėmė. . .

Abortai, tiesa, yra vienintelė moralinė sritis, kur Katalikų Bažnyčios atstovai kovoja. Bet tai pamimima bažnyčiose tik kartą per metus, kai yra rinkliava "pro life" kovai vesti. . . Dažniausiai tik ir kalbama apie rinkliavą, o ne apie nuodėmę.

Antras klausimas: kodėl klausimų į kunigus mums taip trūksta, o į kitų įvairių sektų ministrus pašaukimų net per daug?

Tikriausiai kuris nors iš minėtų kunigų galėtų parašyti po straipsnį tais dviem klausimais. Net ir mažiau religingi lietuviai tuos klausimus iškeltų, bet neranda atsakymo.

Po pavykusio konkurso straipsnių turite galybę. Todėl linkiu Jums užtarnauto poilsio, kad galėtumėte pasidžiaugti pavasariu ir vasara.

Nina Gailiūnienė

Esu sena "Laiškų lietuviams" skaitytoja. Žurnalas labai įdomus, ir jį mielai skaitau. Š.m. balandžio mėn. numeryje mane labai sudomino D. Bindokienės straipsnis "Kai tėvai pasensta". Labai išsamiai parašytas, psichologiškai išnagrinėti senų tėvų vargai, našta ir vaikų rūpesčiai. Tai lyg gyvas paveikslas, kuriame sunkiai išsprendžiamos pasenusių tėvų ir vaikų problemos. Patartina visiems jį perskaityti.

Vanda Vaitkevičienė

Man "Laiškai lietuviams" visada buvo ir dabar yra įdomūs. Jauti, kad redaktorius su savo padėjėjais mėgsta savo darbą ir turi daug entuziazmo. Svarbiausia, kad žurnalas pajėgia surasti naujų talentų. Tad nenuostabu, kad "Laiškai lietuviams"

yra mėgstami. Ypač girtina, kad pajėgia skaitytojus sudominti su naujomis, mūsų laikotarpiu išskylančiomis, tautinėmis, religinėmis ir moralinėmis problemomis ir jį pas pažvelgti iš naujo taško.

Reiškiu pagarbą ir linkiu sėkmės.

Aldona Jankauskaitė

TRUMPAI IŠ VISUR

■ Popiežius Jonas Paulius II šių metų pradžioje paskelbė tris naujus palaimintuosius: Pierina Morosini ir Antonia Messina, kurios žuvo, gindamos savo nekaltumą; Morosini buvo nužudyta 1957 m., kai teturėjo 16 m., o antra žuvo 1935 m., irgi būdama 16 m. Abidvi italės. Trečias palaimintasis — Marcell Callo, 24 m., nacių nukankintas Mathauseno koncentracijos stovykloje 1945 m. Buvo prancūzų kilmės, darbininkas, krikščionių jaunimo sąjungos narys.

■ Augsburgio vyskupas Joseph Stimpfle išsiuntė kelis kvietimus kun. Alfonsui Svarinskui ir kun. Sigitui Tamkevičiui atvykti į jo valdomą vyskupiją Vokietijoje.

■ Sovietų Sąjunga pakvietė Vatikano delegaciją dalyvauti 1000 m. krikščionybės įvedimo iškilmėse, kurios įvyks birželio mėnesį. Pakvietimas atėjo iš rusų stačiatikių patriarcho.

■ Vienos konferencijoje, kur svarstomas Helsinkio susitarimų vykdymas, Vatikano delegacijos vardu iškėlė reikalavimus prel. A. Bačkis, kuris yra antrasis Vatikano delegacijos pirmininkas. Jis pabrėžė, kad visos minėtaj susitarimą pasirašiusios valstybės privalo nevaržyti religinės laisvės ir leisti kiekvienai tikinčiųjų bendruomenei tvarkytis pagal savo vidaus poreikius, netrukdyti savo narius auklėti pagal savo religiją, privalo turėti teisę naudotis visomis komunikacijos priemonėmis, leisti savo periodinę spaudą, pasinaudoti krašto spauda.

■ Salvadore kovo 24 d. apie 10.000 darbininkų, studentų, karo pabėgėlių žygiavo sostinės gatvėmis, pagerbdami atminimą arkiv. Oscaro Arnulfo Romero, kuris buvo nušautas 1980 m. kovo 24 d.

■ Etiopijos marksistinė vyriausybė trukdo badaujančių šelpimą ir gelbėjimą, užblokavusi kelius į tas sritis, kur reiškiiasi sukilėliai. Apie tai paskelbė Italijos katalikų šalpa.

■ Paryžiaus kardinolas Lustinger šiemet pavasarį buvo susitikęs su apie 10.000 vaikų nuo 7 iki 12 m. amžiaus. Paryžiaus vaikus laišku pasveikino popiežius Jonas Paulius II. Kard. Lustinger pareiškė, kad vaikai yra didžiausias tėvų turtas ir išryškino, kaip svarbu jiems perteikti Kristaus mokslą.

■ Pasaulyje kasmet miršta apie 15 milijonų kūdikių, nesulaukusių šešių mėnesių amžiaus. Daug kitų auga paliege, liguisti, nes trūksta maisto, priežiūros. Popiežius Jonas Paulius II ragina ypač atkreipti dėmesį į tuos reiškinius Afrikoje, Azijoje, Pietų Amerikoje.

■ Romoje esantis Betanijos seselių vienuolynas nutarė praveisti adoracijos ir maldos valandas už kenčiančią Lietuvą. Tos susikauptimo valandos vyksta kiekvieną mėnesio pirmą ketvirtadienį Šv. Blažiejaus bažnyčioje, Romoje. Besirenkantieji italai supažindinami su Lietuvos katalikų padėtimi. Apie lietuvių katalikų patiriamus sunkumus kalbėjo kun. V. Kazlauskas.

■ Vatikano valstybė apima 44 hektarų plotą. Turi 750 gyventojų, kurių 400 turi Vatikano pilietybę. Pasauliečių tarnautojų Vatikano gubernatūroje yra 1.200, jų tarpe tik 20 moterys.

■ Lenkijoje apie 400 studentų iš 10 įvairių Europos kraštų praleidžia atostogas, statydami bažnyčias. Jie priklauso vadinamam Belveder klubui, turinčiam ryšių su Opus Dei organizacija. Iki šiol vyriausybė nedarė kliūčių jiems darbuotis.

■ Jonas Paulius II savo velykinius sveikinimus pasaulio tautoms perdavė 51 kalba, jų tarpe ir lietuvių.

■ JAV episkopato generalinis sekretorius prel. Daniel Hoyer parašė laišką Sovietų ambasadoriui Vašingtone Yuri Dubininui, reikšdamas susirūpinimą dėl Sovietų veiksmų ryšium su Lietuvos nepriklausomybės šventės minėjimu. Ypatingą susirūpinimą reiškė dėl Nijolės Sadūnaitės, kurios varginimas tebesitęsia.

■ Jonas Paulius II ateinančių metų pavasarį vyks į Daniją, Švediją, Norvegiją ir Islandiją.

■ Vengrijos sostinėje Budapešte įvyko istorijos simpoziumas, kurį suruošė vyskupų konferencija drauge su Vengrijos mokslų akademija ir universiteto vadovybe.

■ Tarptautinis 44-tas Eucharistinis kongresas įvyks Pietų Korėjos sostinėje Seule 1989 m. spalio 5-8 dienomis.

■ Tarptautinis kongresas paminėti Ukrainos ir Rusijos krikščionybės 1000 metų sukaktį buvo sušauktas Ravenoje, Italijoje. Dalyvavo apie 100 mokslininkų iš viso pasaulio. Kongresas tęsėsi nuo balandžio 18 iki 24 d.

■ Filipinų kalnų miestely, Mindano saloje, pasionistų misijoje mirė peršautas ten darbavęs čekietis kunigas vienuolis Carl Schmitz. Jis ten buvo pakrikštijęs daugiau kaip 1.300 vaikų. Kun. Schmitz misijose dirbo nuo 1944 m. Anksčiau buvo Kinijoje. Jį peršovė vyras, kurio žmona buvo atleista iš tar-

nybos mokykloje, bet to nebuvo padaręs kunigas Schmitz.

■ JAV vyskupai savo ganytojiškame laiške pareiškė, kad moterys gali atlikinėti visas liturgines pareigas, išskyrus tuos dalykus, kurie reikalauja kunigystės šventimų. Keliamas reikalas studijuoti, ar nereikėtų moteris šventinti į diakones.

■ Lietuvoje, po vyskupų vizito pas Šv. Tėvą, įvyko tokie pakeitimai: arkiv. Liudas Povilonis, dėl ligos ir amžiaus, atsisakė iš Vilniaus arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštališkojo administratoriaus pareigų. Jo vieton paskirtas vysk. Juozas Preikšas. Kaišiadorių vyskupijos apaštalinis administratorius vysk. Vincentas Sladkevičius paskirtas vyskupų konferencijos pirmininku, o Telšių vyskupijos apaštalinis administratorius vysk. Antanas Vaičius paskirtas vysk. Sladkevičiaus, vyskupų konferencijos pirmininko, padėjėju.

■ JAV Valstybės sekretorius G. Shultzas, lankydamsis Sovietų Sąjungoje, išskėlė religinės laisvės reikalą, dalyvavo stačiatikių gruzinų pamaldose. Panašiai kalbėjo ir Šv. Sofijos katedroje Kijeje.

■ JAV-se buvęs verslininkas William Schumacher, 79 m., našlys, turintis keletą vaikų, baigė teologijos studijas kunigų seminarijoje ir birželio 4 d. įšventintas kunigu. Šventimus suteikė Dallas vyskupas.

■ Gorbačiovas, balandžio 29 d. susišaukęs į Kremlių stačiatikių Bažnyčios aukštąją dvasiškiją, pareiškė, kad bus išleisti nauji religinės laisvės įstatymai ir Bažnyčiai bei tikintiesiems padarytos skriaudos bus atitaisytos.

■ Popiežius Jonas Paulius II, būdamas Paragvajuje, gegužės 18 d. paminėjo savo 69 gimtadienį.

■ Net 32 JAV senatoriai pasirašė laišką Sovietų užsienio reikalų ministeriui Shevardnadzei, prašydami, kad būtų paleisti kalinamieji kunigai: Sigitas Tamkevičius ir Alfonsas Svarinskas.

■ Lietuvos Helsinkio grupės nariai kreipėsi raštu į Gorbačiovą, primindami tarptautiniais susitariamais garantuotas teises ir prašydami paleisti kun. S. Tamkevičių, kun. Alf. Svarinską, o taip pat kitus, primindami ištremtojo Vilniaus vyskupo Julijono Steponavičiaus reikalą. Pasirašė: dr. Alg. Statkevičius, darbininkas M. Jurevičius, inž. V. Vaičiūnas.

■ Šeši JAV senatoriai gegužės 1 d. pasiuntė laišką prez. Reaganui, skatindami, nuvykus į Maskvą, susitikti ir su lietuviais žmogaus teisių gynėjais. Nurodė vysk. J. Steponavičių, N. Sadūnaite, kun. J. Kastytį Matulionį, V. Bogušį, Ant. Terlecką.

■ JAV Atstovų Rūmų Užsienio reikalų komiteto žmogaus teisių komisijos apklausoje atkreiptas dė-

mesys į vysk. J. Steponavičių, kun. S. Tamkevičių, kun. A. Svarinską, B. Gajauską, V. Petkų, jau kurį laiką įkalintus ar ištremtus.

■ D. Britanijos ir Kinijos susitarime dėl Hong Kongo perdavimo 1997 metais garantuojama laisvė skleisti religiją. To susitarimo tekstas balandžio 28 d. buvo paskelbtas Kinijos sostinėje.

■ Pirmas Amerikos Rožinio kongresas šaukiamas šiemet Vašingtone birželio 6-11 d. Nekalto Prasi-dėjimo šventovėje.

■ Čikagos detektyvas Robert Simandi atkreipia dėmesį, kad daug nusikaltimų kyla iš šėtono garbintojų sąjūdžio: jie grobia taures iš bažnyčių, apiplėšia kapus, pjausto gyvuliūs.

■ Niujorke gegužės mėnesį buvo suorganizuotos demonstracijos prieš negimusį kūdikį žudymą. Jose dalyvavo 1600 žmonių. Keturias dienas turėjo užsidaryti kai kurios klinikos, kur daromi abortai.

■ Italijoje, Rimini mieste, kun. Probo Vacarini, 69 m., įšventintas gegužės 8 d., aukojo šv. mišias. Jis yra našlys ir su juo mišias koncelebravo trys jo sūnūs kunigai. Iš viso jo šeima išaugino septynis vaikus. Vienas jo sūnus, dar pasaulietis, yra sušlanavęs stoti į vienuolyną. Jo dukterė pasiryžė būti naujai įšventintojo savo tėvo šeimininke.

■ Čikagos arkivyskupija, norėdama sustiprinti araštalavimą tarp homoseksualų ir lesbijiečių, įveda jiems pamaldas Šv. Sebastijono bažnyčioje, 3021 N. Dayton St. Tuo reikalu paskelbdamas pranešimą, kard. Bernardinas pažymėjo, kad nekeičiamas Bažnyčios mokslas homoseksualų klausimu, bet norima ir jiems sudaryti sąlygas religiniam susitar-kymui.

■ Jonas Paulius II gegužės mėnesį buvo išvykęs dvylikai dienu lankyti Pietų Amerikos valstybių. Pirmas sustoijimas — Urugvajus. Čia prezidentas Julio Mario Sanguinetti klūpojo pirmoje eilėje per popiežiaus mišias. Ministeriai dalyvavo visur, kur tik tame krašte vyko popiežius. Iš Urugvajaus vyko į Boliviją. Čia jį sutiko bedarbiai ir kasyklų darbininkai su dideliu nuosirdumu, bet pareikšdami ir savo skundą. Kaip minėtose valstybėse, taip ir Paragvajuje bei kituose kraštuose popiežius pareiškė socialinio teisingumo reikalą, darbininkų ir neturtinųjų teises.

■ Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimas įvyks š.m. spalio 3-5 d. Romoje.

■ Bažnyčia leido nuo vadinamos Torino drobulės, kurioje, kaip tradicija sako, buvo susuptas Kristaus kūnas, nukirpti keletą gabalėlių, kad, panaudojant naujausias mokslo priemones, būtų ištirta, ar tikrai ta drobulė yra iš Kristaus laikų.

Juoz. Pr.

Nuoširdi padėka "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" rėmėjams

200 dol. aukojo kun. Gediminas Kijauskas, S.J.

Po 25 dol. aukojo: D. Bubelienė, N. Gailiūnienė.

Po 20 dol. aukojo: kun. A. Bernatonis, S. Einikis.

Po 10 dol. aukojo: H. Bagdonas, S. Kamarauskas, M. Vaišvilienė, O. Jusys, I. Jasys, A. Venclovas, A. Pilipavičius, R. Otto, I. Rinkūnas, L. Laukienė, E. Abelkienė, kun. I. Gedvila, J. Rumbutis, R. Petkevičius.

6 dol. aukojo S. Galisienė.

Po 5 dol. aukojo: V. Mitkus, A. Prapuolenytė, V. Grybauskas, K. Norvila, kun. D. Kenstavičius, J. Juška, T. Šlutas, J. Spurgis, B. Kukalis, S. Gližerienė, J.V. Zadeikiai, L. Bajorūnas, S. Jurskytė, J. Černiauskas, Lit. klubas "Vytis", T. Seliokas, P. Macnorius, E. Rukuizienė, kun. V. Kriščiūnevičius, G. Ješmantas, P. Žolynas, P. Janulis, M. Spence, S. Vaškys, B. Bužinskas, M. Jasiulevičius, O. Mrtrick, A. Mingėla.

Po 3 dol. aukojo: J. Abraitis, J. Zabarskas, B. Bernotas, A. Dzirvonas.

Po 2 dol. aukojo: F. Galdikas, O. Jesunas, J. Žvinakis.

**ELENOS CIPLIJAIUSKIENĖS STIPENDIJŲ FONDAS
PRIE L.K.M. AKADEMIJOS**

Prof. dr. Birutė Ciplijauskaitė savo motinos atminimui įsteigė stipendijų fondą. Stipendija yra kasmetinė 1.500 dolerių, skiriama studentui ar studentei, kurie ruošia doktoratą iš Lietuvos istorijos. Suinteresuotieji studentai prašomi kreiptis į Lietuvos Katalikų Mokslo Akademijos Centro valdybą šiuo adresu: Piazza della Pilotta 4, 00187 Roma, Italy.

XXX "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Netrukus paskelbsime trisdešimtąjį "Laiškų lietuviams" konkursą. Jis bus skiriamas ir suaugusiems, ir jaunimui. Svarstome konkurso temas. Ateinančių metų "Laiškų lietuviams" metinė šventė bus balandžio mėn. 9 d., sekmadienį.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užbalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 312—737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.